

Gmina Łazy
ul. Traugutta 15
42 - 450 Łazy

**PROGRAM OCHRONY
ŚRODOWISKA DLA GMINY ŁAZY
NA LATA 2016-2019**

Łazy, grudzień 2015 r.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

TYTUŁ:	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019
Zamawiający:	Gmina Łazy ul. Traugutta 15 42 - 450 Łazy
Koordinacja realizacji obowiązków umownych ze strony Urzędu Miejskiego:	mgr inż. Halina Czyż
Wykonawca:	IGO Sp. z o.o. ul. Barbary 21 a 40-053 Katowice
Realizacja obowiązków umownych ze strony IGO Sp. z o.o. w Krakowie:	inż. Bartosz Palka
Zespół autorski Programu Ochrony Środowiska:	mgr Marek Kozak mgr inż. Kamil Krzoski mgr inż. Marta Majka inż. Bartosz Palka mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska
Nadzór nad realizacją opracowania:	mgr inż. Anna Rosiak-Tatulińska
Sfinansowane ze środków:	Budżet Gminy

Łazy, grudzień 2015 r.

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp.....	4
2. Wykaz skrótów.....	4
3. Streszczenie.....	5
4. Dane ogólne o gminie.....	5
4. Ocena stanu środowiska	8
5. Cele Programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie	45
6. System realizacji Programu ochrony środowiska	50
7. Wykaz materiałów	52

SPIS TABEL

Tabela 1 Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska	9
Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Łazy w aspekcie środowiskowym	12
Tabela 3. Zestawienie istniejących obiektów piętrzących na terenie Gminy Łazy	17
Tabela 4. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Gminy Łazy	17
Tabela 5. Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń	19
Tabela 6. Wyniki oceny stanu akustycznego odcinka linii kolejowej Zawiercie-Łazy dla pory dnia (L _{DWN}) i pory nocy (L _N) w 2007 r.....	22
Tabela 7. Wykaz stacji BTS na terenie Gminy Łazy	25
Tabela 8. Powierzchnia Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”	29
Tabela 9. Tereny zieleni miejskiej wg GUS w 2014 r.....	32
Tabela 10. Złoża kopalin na terenie Gminy Łazy	33
Tabela 11. Struktura gruntów na terenie Gminy Łazy	33
Tabela 12. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego wód w punktach pomiarowo- kontrolnych.....	36
Tabela 13. Punkty monitoringu wód podziemnych na terenie Gminy Łazy wraz z jakością wody w latach 2009-2010	37
Tabela 14. Wykaz ujęć wody na terenie gminy Łazy.....	38
Tabela 15. Wydajność według pozwolenia wodnoprawnego	38
Tabela 16. Tereny przemysłowe w Gminie Łazy.....	41
Tabela 17. Wykaz obiektów małej retencji ujętych w Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy.....	43
Tabela 18. Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Łazy w 2014 r... 45	45
Tabela 19. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska Gminy Łazy 47	47
Tabela 20. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Łazy	48
Tabela 21. Wskaźniki monitorowania Programu	51

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie Gminy Łazy	6
Rysunek 2. Mapa Gminy Łazy	7
Rysunek 3. Granice obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy	30
Rysunek 4. Obszary przemysłowe na terenie Gminy Łazy	41

1. Wstęp

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019” jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ekologicznej na terenie Gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, realizacja Programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Program Ochrony Środowiska, określa cele, kierunki interwencji i zadania, ich harmonogram oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe. Dokument ten wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy, w tym zakresie, nakreśla Program Ochrony Środowiska, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska, dokonuje się okresowo, co 2 lata. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska nie może następować po upływie okresu jego obowiązywania. Niedopuszczalne jest uchwalanie Programu Ochrony Środowiska ze wsteczną datą obowiązywania.

Celem przygotowania Programu Ochrony Środowiska jest realizacja założeń dokumentów strategicznych kraju, województwa i powiatu ze szczególnym uwzględnieniem Polityki Ekologicznej Państwa, Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, a także projektu Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019. Jego istotą jest skoordynowanie, zaplanowanych w Programie, działań z administracją rządową i samorządową (Urząd Marszałkowski, Starostwo Powiatowe) oraz przedsiębiorcami i społeczeństwem.

Wszystkie ww. grupy powinny współpracować zarówno w zakresie tworzenia, jak i sukcesywnego wdrażania Programu. W tym celu niezwykle istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jego realizacji i wdrażania.

2. Wykaz skrótów

DK - Droga Krajowa

GUS - Główny Urząd Statystyczny

GZWP - Główny Zbiornik Wód Podziemnych

MŚ - Minister Środowiska

NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

OZE – Odnawialne źródła energii

PEM - Promieniowanie elektromagnetyczne

PKP – Polskie Koleje Państwowe

POIiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

POŚ - Program Ochrony Środowiska

POP - Program Ochrony Powietrza

RDOŚ - Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

RPOWŚL - Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego

UE – Unia Europejska

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

PPD – poniżej potencjału dobrego

PSD – poniżej stanu dobrego

3. Streszczenie

Podstawą prawną opracowania Programu ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019 jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, który nakłada na organy wykonawcze gmin obowiązek sporządzania gminnych Programów ochrony środowiska. Po zaopiniowaniu przez Zarząd Powiatu gminne Programy uchwalane są przez Rady gmin/miast.

Wyznaczone w Programie cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami interwencji określonymi w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019”.

Program zawiera ocenę stanu środowiska Gminy Łazy z uwzględnieniem prognozowanych danych oraz wskaźników ilościowych charakteryzujących poszczególne komponenty środowiska. Problemy środowiskowe ujęto w podziale na 12 najważniejszych komponentów środowiska gminy Łazy tj.: powietrze atmosferyczne, gospodarka wodno-ściekowa, edukacja ekologiczna, gospodarka odpadami, ochrona przyrody, ochrona lasów, ochrona powierzchni ziemi i gleb, tereny przemysłowe, ochrona przed powodzią, kopaliny, hałas, elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące. Ponadto ujęto także zagadnienie dotyczące aspektu ekologicznego w planowaniu przestrzennym.

W osiągnięciu założonych celów mają służyć określone w harmonogramie rzeczowo-finansowym (tab. 20) zadania, ze wskazaniem podmiotu odpowiedzialnego oraz szacunkowych kosztów ich realizacji. Ponadto działania ujęte w harmonogramie rzeczowo-finansowym zostały skategoryzowane na działania własne gminy oraz na działania monitorowane.

W opracowaniu wskazano także możliwości finansowania działań i zadań środowiskowych.

4. Dane ogólne o gminie

Gmina Łazy położona jest we wschodniej części województwa śląskiego, w powiecie zawierciańskim, a dokładnie w jego południowo-zachodniej części. Gmina Łazy graniczy z następującymi gminami:

- od północy z gminami miejskimi: Porębą i Zawierciem,
- od wschodu z gminą miejsko-wiejską Ogródzieniec i gminą wiejską Klucze (powiat olkuski, województwo małopolskie),
- od południa z miastem na prawach powiatu Dąbrową Górniczą,
- od zachodu z gminą miejsko-wiejską Siewierz (powiat będziński).

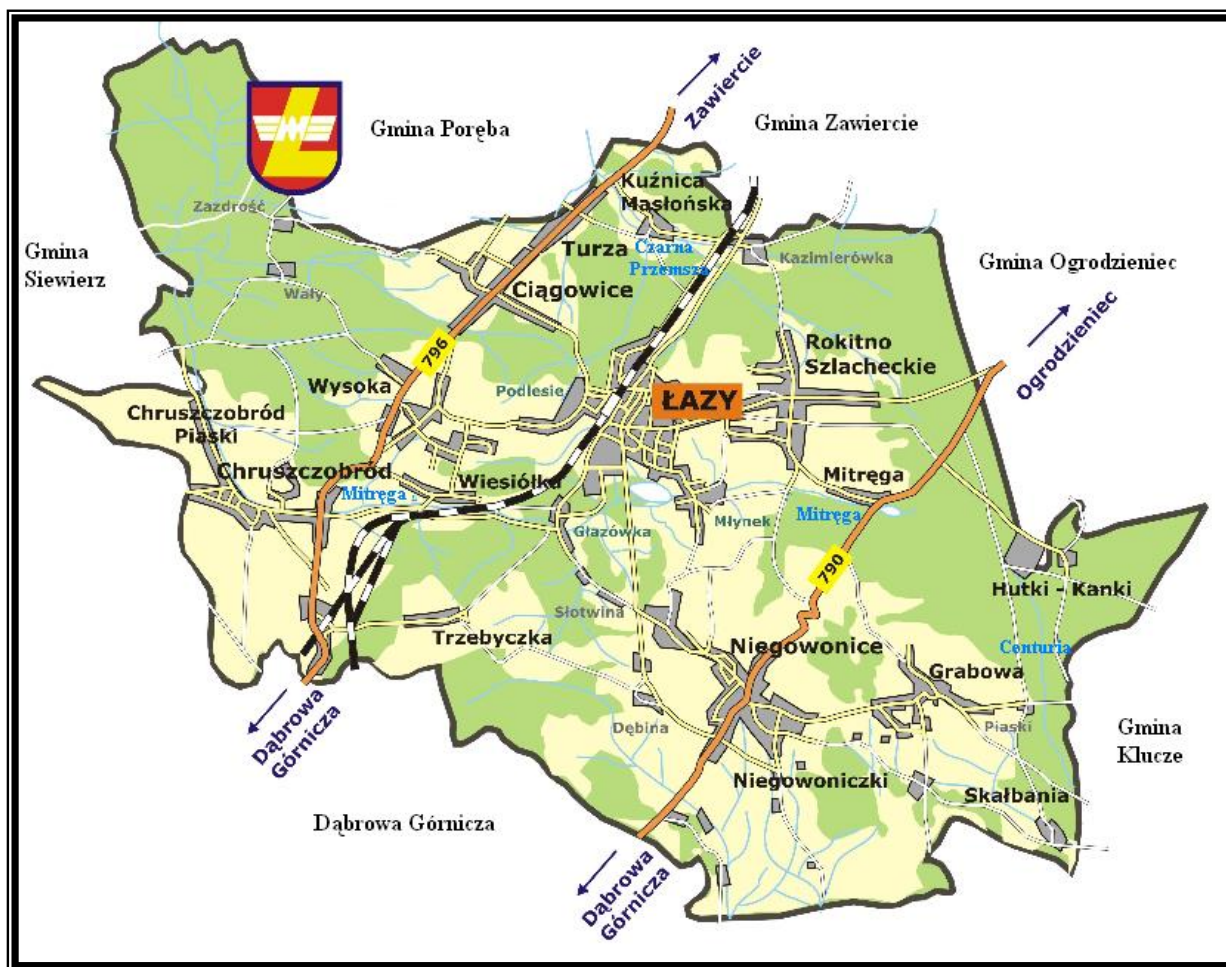
Położenie gminy na tle powiatu i województwa przedstawiono na rys 1.

Rysunek 1. Położenie Gminy Łazy

Źródło: bip. slaskie.pl

Powierzchnia gminy Łazy liczy 132,56 km², co stanowi około 13 % powierzchni powiatu, w tym miasto Łazy zajmujące 9 km² stanowi 6,8 % powierzchni gminy. Gminę zamieszkuje 16 101 osób, gęstość zaludnienia wynosi 121 osób/km². W skład gminy wchodzi miasto Łazy i 14 sołectw. Są to: Turza, Kuźnica Masłońska, Rokitno Szlacheckie, Hutki - Kanki, Grabowa, Skałbania, Niegowoniczki, Niegowonice, Trzebyczka, Chruszczobród, Chruszczobród Piaski, Wiesiółka, Wysoka oraz Ciągowice. Mapę Gminy Łazy przedstawiono na rys. 2.

Rysunek 2. Mapa Gminy Łazy

Źródło: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2012-2015

Położenie geograficzne

Pod względem geograficznym gmina położona jest w obszarze wyżynnym. Przeważająca część gminy położona jest na Wyżynie Śląskiej w obrębie mezoregionu Garbu Tarnogórskiego będącego formą morfologiczną w postaci lekko wyniesionej do wysokości 340-380 m n.p.m. płyty wapiennych osadów triasowych, natomiast skrajna, wschodnia część gminy należy do Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej mezoregionu Wyżyny Częstochowskiej, którą stanowi płyta wapieni górnourajskich. Wyżyna ta ma silnie urozmaiconą rzeźbę, w wyniku działania procesów krasowych. Tworzy okazałe formy morfologiczne przejawiające się lokalnymi kulminacjami terenu z ostańcami wapiennymi sięgającymi na terenie gminy okolic Grabowej i Niegowonic. Dwie główne struktury morfologiczne na terenie Gminy to pasmo Wzniesień Niegowonicko-Smoleńskich obejmujące część południową gminy oraz Kotlina Mitręgi - szeroka niecka w centralnych i północnych rejonach Gminy. Dość wyraźne jest zróżnicowanie wysokościowe na terenie gminy. Rzędne terenu wahają się w dość szerokim zakresie przeważnie w granicach 320-400 m n.p.m. Największą wysokość 434,8 m n.p.m. (Góra Stodółsko) teren osiąga w paśmie pokrytych ostańcami wzgórz wapiennych w rejonie Niegowonic, najniżej, do około 300 m n.p.m. opada w dolinie Mitręgi w zachodniej części gminy, a także na krańcach południowych w dolinach potoków dorzecza Białej Przemszy płynących w kierunku Błędowa.

Pod względem geologicznym obszar gminy leży na pograniczu Monokliny Śląsko-Krakowskiej (część północno-wschodnia) utworzonej ze skał okrukowych i węglanowych triasu i jury oraz Zagłębia Górnośląskiego (część południowo-zachodnia) zbudowanego głównie z triasowych wapieni

i dolomitów. Gminę Łazy na tle okolicznych terenów wyróżniają bogate zasoby surowców naturalnych, głównie surowców skalnych, a także rud cynkowo-ołowiowych.

Gospodarka

Rozwój gospodarczy Gminy Łazy kształtują przenikające się wzajemnie funkcje gospodarcze takie jak przemysł, rolnictwo i turystyka, z których każde znajduje pewne ograniczenia dla pełnego rozwoju. Lokalnym centrum przemysłowym, osadniczym i komunikacyjnym jest miasto Łazy. Funkcjonuje tu kilka zakładów przemysłowych o randze ponadlokalnej, z których największe to STALOBREX Sp. z o.o. w Wysokiej oraz TradePol Sp. z o.o. w Turzy. Gmina pełni też ważną rolę dla towarowej i pasażerskiej komunikacji kolejowej głównie na trasie pomiędzy Częstochową a Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym, lecz także i w relacjach skali ogólnokrajowej. Łazy są jedną z niewielu gmin powiatu zawierciańskiego, w obrębie, których odbywa się kolejowy transport pasażerski w oparciu o odcinek linii kolejowej pomiędzy Dąbrową Górniczą a Zawierciem oraz trzy zlokalizowane na terenie gminy stacje – Chruszczobród, Wiesiółka i Łazy. Przez teren Gminy, po zachodniej i wschodniej stronie miasta przebiegają dwie ważne dla lokalnej komunikacji trasy drogowe – droga wojewódzka nr 796 z Dąbrowy Górniczej do Zawiercia oraz droga wojewódzka nr 790 z Dąbrowy Górniczej do Pilicy.

Funkcja rolnicza gminy pomimo dość dużego areалу rolnego traci na znaczeniu z uwagi na pogarszające się naturalne warunki środowiskowe i degradację gleb, a także na wzrastającą popularność turystyki i znacznie większy potencjał rozwoju w tym kierunku. Stosunkowo najlepiej rozwija się rolnictwo w części południowej w rejonie Niegowonic, Chruszczobrodu i Grabowej, gdzie kompleksy gleb charakteryzują się najwyższą przydatnością rolniczą. Rozwój rolnictwa ogranicza również do pewnego stopnia obecność rozległych kompleksów leśnych. Gminę charakteryzuje bardzo duży udział lasów w powierzchni ogólnej równy 43,5 %, nieznacznie niższy od najbardziej zalesionej w powiecie zawierciańskim gminy Ogrodzieniec.

4. Ocena stanu środowiska

Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

Ocenę realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska przeprowadzono na podstawie informacji zawartych w „Raporcie z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2012-2015 **za lata 2012-2013**” wykonanym w marcu 2014 r. Realizację zadań założonych w POŚ w latach 2012-2013 przedstawia tab. 1.

Dokonano także analizy SWOT, którą wykorzystano do określenia szans i zagrożeń oraz mocnych i słabych stron gminy w zakresie ochrony środowiska (tab. 2).

Tabela 1 Ocena realizacji dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska

Lp.	Nazwa zadania	Cel	Efekt	Koszt
2012				
1	Wymiana kotłów grzewczych w ilości 13 szt.	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 382,1 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,229 kg/rok	11 793,40 zł
2	Budowa nowych odcinków dróg w Łazach, ul. Okólna, ul. Wiejska o łącznej długości 0,56 km	Redukcja emisji liniowej	b.d.	1 673 051,30 zł
3	Termomodernizacja budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łazy, ul. Kościuszki 74	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 9,683 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,006 kg/rok	1 236 070,56 zł
4	Termomodernizacja budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łazy, ul. Projektowana 3	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 11,506 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,007 kg/rok	
5	Termomodernizacja budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łazy, ul. Projektowana 4	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 25,728 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,015 kg/rok	
6	Termomodernizacja budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łazy, ul. Spółdzielcza 8a	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenia emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 22,006 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,013 kg/rok	
7	Termomodernizacja budynku Wspólnoty Mieszkaniowej Łazy, ul. Spółdzielcza 8	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 23,122 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,013 kg/rok	
8	Wymiana stolarki okiennej w lokalu komunalnym Łazy, ul. Stara Cementownia 10/18	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza wynosił: pyłu zawieszonego PM 10 - 4,576 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,003 kg/rok	
9	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Rokitnie Szlacheckim, ul. Szkolna 2	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza wynosił: pyłu zawieszonego PM 10 - 152,736 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,089 kg/rok	
10	Termomodernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Kultury w Łazach, ul. Kościuszki 5	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 212,676 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,124 kg/rok	

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

11	Zbiórka zużytego sprzętu AGD i RTV oraz odpadów wielkogabarytowych	Zapobieganie powstawaniu nielegalnych wysypisk śmieci	Zebranie łącznie 13,7 Mg odpadów o kodach: 20 01 23, 20 01 35, 20 01 36 oraz o kodzie 20 03 07 - 30,16 Mg	9 939,46 zł
12	Przeprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	Zapobieganie powstawaniu nielegalnych wysypisk śmieci	Odebrano selektywnie z terenu gminy następujące rodzaje odpadów: - opakowania ze szkła 197,6 Mg - opakowania z tworzyw sztucznych 90,9 Mg	57 240 zł
13	Likwidacja nielegalnych wysypisk śmieci w miejscowościach : Wysoka, ul. Szeroka oraz Chruszczobród, ul. Powiatowa	Zapobieganie powstawaniu nielegalnych wysypisk śmieci	Łączna masa odpadów zebranych z nielegalnych wysypisk wynosiła 29,5 Mg	11 999,88 zł
2013				
1	Wymiana kotłów grzewczych w budynkach i lokalach mieszkalnych osób fizycznych w ilości 14 szt.	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 778,92 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,482 kg/rok	13 686,73 zł
2	Wymiana kotła grzewczego w budynku Urzędu Miejskiego Łazy, ul. Traugutta 15	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 548,68 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,347 kg/rok	38 750,00 zł
3	Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych w Spółdzielni Mieszkaniowej w Łazach przy ulicach: Częstochowska 12, Spółdzielcza 3, Wyzwolenia 4, Wyzwolenia 6, Wyzwolenia 10, Wyzwolenia 12, Spółdzielcza 7, Spółdzielcza 9	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 2 507,48 kg/rok, benzo(a)pirenu - 1,45 kg/rok	6 045 460,90 zł
4	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Łazach przy ul. Projektowanej 2	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 53,88 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,031 kg/rok	68 339,20 zł
5	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Łazach przy ul. Jesionowej 6	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza wynosił: pyłu zawieszonego PM 10 - 189,50 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,110 kg/rok	158 465,84 zł
6	Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Łazach przy ul. Jesionowej 4	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 188,76 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,110 kg/rok	286 313 zł
7	Termomodernizacja budynku OSP w Wiesiółce, ul. Henryka Pobożnego	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM 10 - 40,53kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,024 kg/rok	691 300,96 zł

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

8	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Łazach, ul. 19 Stycznia	Likwidacja niskiej emisji na terenie miasta i gminy Łazy	Ograniczenie emisji do powietrza: pyłu zawieszonego PM10 - 132,32 kg/rok, benzo(a)pirenu - 0,077 kg/rok	837 770,50 zł
9	Rewitalizacja Centrum Miasta Łazy	Redukcja emisji liniowej	b.d.	4 258 385,00 zł
10	Badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody	Ochrona wód	Kontrola parametrów wody	b.d.
11	Wymiana sieci wodociągowej miejscowościach Chruszczobród i Chruszczobród Piaski o długości 14,761 km	Ochrona wód	Zastąpienie rur azbestowo-cementowych rurami typu PE	1 633 640 zł
12	Budowa I etapu kanalizacji sanitarnej o długości 16,4 km oraz oczyszczalni ścieków	Ochrona wód	Ilość ścieków odprowadzonych do oczyszczalni: 2012 rok-120,8 tys. m ³ , 2013 rok-118,4 tys. m ³	19 207 830,57 zł
13	Uruchomienie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych PSZOK	Ograniczenie zjawiska nielegalnych wysypisk śmieci	b.d.	78 967,45 zł
14	Likwidacja z kamieniołomu w Wysokiej porzuconych odpadów niebezpiecznych	Ograniczenie zjawiska nielegalnych wysypisk śmieci	Masa zebranych odpadów niebezpiecznych wynosiła 21 Mg	20 218,90 zł
15	Realizacja zadania pn. Likwidacja odpadów azbestowych na terenie gminy Łazy w roku 2013	Ograniczenie uciążliwości dla ludzi i środowiska	Unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest z powierzchni 3.766,02 m ² , unieszkodliwienie 17,325 Mg odpadów zawierających azbest, pochodzących z posesji stanowiących własność osób fizycznych	38 336,9 zł
16	Ustanowienie pomnika przyrody pod nazwą „Zespół źródeł rzeki Centurii zlokalizowany w miejscowości Hutki Kanki, Gmina Łazy”	Objęcie ochroną prawną źródeł rzeki, które należą do najcenniejszych terenów źródłiskowych w regionie	Utrzymanie wysokiej jakości Źródeł Centurii	b.d.
17	Nasadzenie drzew i krzewów w liczbie 1424 szt.	Kompensacja przyrodnicza wycinki starodrzewów	Utrzymanie poziomu lesistości gminy	6 236,37 zł

Źródło: Raport z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2012-2015

Tabela 2. Analiza SWOT Gminy Łazy w aspekcie środowiskowym

ANALIZA SWOT W ASPEKCIE ŚRODOWISKOWYM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wdrażanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej oraz Programu Ograniczenia Niskiej Emisji	Stan jakości powietrza pomimo wdrażanych wielu działań nie odpowiada normom w zakresie takich zanieczyszczeń jak: pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, benzo(a)piren
Prowadzenie edukacji ekologicznej skierowanej na zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza	Niska świadomość społeczna
Prowadzenie budowy i remontów dróg gminnych	Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej
Wykonywanie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	-
Prowadzenie badań fizykochemicznych i mikrobiologicznych wody	Występowanie przekroczeń parametrów wody
Likwidacja odpadów azbestowych	Występowanie azbestowo-cementowych pokryć dachowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
Realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska	Blokowanie inwestycji służących ochronie środowiska przez konflikty społeczne
Stopniowo wzrastająca świadomość społeczna	Utrudnienia proceduralne przy pozyskiwaniu środków finansowych z zewnątrz
Możliwość pozyskania dofinansowania unijnego w ramach nowego okresu programowania (RPO WŚ 2014-2020)	Duża część społeczeństwa jest narażona na poważne skutki zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu

Źródło: Opracowanie własne

Ocena aktualnego stanu środowiska

Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Krajowe przepisy dotyczące konieczności przedstawiania zagadnień dotyczących ochrony środowiska w planie zagospodarowania przestrzennego zawarte są w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 199, tekst jednolity ze zm.), a także w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, tekst jednolity ze zm.).

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są podstawowymi instrumentami kształtowania ładu przestrzennego pozwalającymi na racjonalną gospodarkę terenami. Od kilku lat obserwuje się wzmocnienie roli planowania przestrzennego, jako instrumentu ochrony środowiska.

Do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywane są opracowania ekofizjograficzne i prognozy oddziaływania na środowisko, które uwzględniają zagadnienia ochrony środowiska na etapie tworzenia tych planów.

W dniu 09 sierpnia 2011 r. Rada Miejska w Łazach podjęła Uchwałę Nr IX/81/2011 w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy”. Ponadto w dniu 22 stycznia 2015 r. Rada Miejska w Łazach podjęła kolejną Uchwałę Nr IV/21/15 w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu Gminy Łazy”.

Na terenie Gminy Łazy obowiązują następujące plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, uchwalony Uchwałą Nr XLII/341/06 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 października 2006 r.,
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla terenu położonego w Łazach – osiedle Stara Cementownia, uchwalony Uchwałą Nr VIII/82/07 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 lipca 2007 r.
3. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla cmentarza Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Św. Michała Archanioła i Najświętszego Serca Pana Jezusa w Łazach przy ulicy Cmentarnej, uchwalona Uchwałą Nr XXII/206/09 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 stycznia 2009 r.,
4. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie, uchwalona Uchwałą Nr XXVI/235/09 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 19 czerwca 2009 r.,
5. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla części terenu sołectwa Chruszczobród w Gminie Łazy, uchwalona Uchwałą Nr XI/89/11 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 10 listopada 2011 r.
6. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla potrzeb przebudowy gazociągu Trzebiesławice - Częstochowa (odgałęzienie do SRP Huta Zawiercie), uchwalony Uchwałą Nr VIII/72/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 29 czerwca 2015 r.

Ochrona powietrza atmosferycznego

Zanieczyszczenia powietrza oddziałują bezpośrednio na zdrowie ludzi oraz na stan środowiska przyrodniczego. Ponadto wpływają na zmiany klimatu oraz wywołują niekorzystne procesy w ochronnej warstwie ozonowej. Ważną cechą zanieczyszczeń powietrza jest możliwość ich przenoszenia na znaczne odległości. Ochrona powietrza, zgodnie z polskimi przepisami, polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzanych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu, względnie utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

W województwie śląskim zagadnienia związane z ochroną powietrza ujęte są w „Programie Ochrony Powietrza dla Stref Województwa Śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy stężeń substancji w powietrzu” oraz w jego aktualizacji tj. „Programie ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji”.

Program ochrony powietrza (POP) dla stref województwa śląskiego, w których stwierdzone zostały ponadnormatywne poziomy substancji w powietrzu został przyjęty uchwałą Nr III/52/15/2010 z dnia 16 czerwca 2010 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego. Jest on dokumentem przygotowanym w celu określenia działań, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wartości dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu. Wskazanie właściwych działań wymaga zidentyfikowania przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń oraz rozważenia możliwych sposobów ich likwidacji.

Program ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mający na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji został przyjęty uchwałą Nr IV/57/3/2014 z dnia 17 listopada 2014 r. przez Sejmik Województwa Śląskiego. Ma on na celu zweryfikowanie postawionych celów i kierunków w oparciu o bardziej szczegółowe dane i zmienione uregulowania prawne, finansowe i organizacyjne oraz wskazanie nowych lub zmienionych celów służących poprawie jakości powietrza, którym oddychają mieszkańcy województwa.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 tekst jednolity ze zm.) przygotowanie i zrealizowanie Programu Ochrony Powietrza wymagane jest dla stref, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych, powiększonych w stosownych przypadkach o margines tolerancji, choćby jednej substancji, spośród określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031).

Na podstawie art. 87 ww. ustawy oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914), w województwie śląskim wyznaczonych zostało **5 stref**, dla których przeprowadzana jest coroczna ocena jakości powietrza. Gmina Łazy zaliczona została do **strefy śląskiej**. Strefa ta została utworzona ze względu na przekroczenie dopuszczalnej częstości przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godz. pyłu PM10 oraz przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku kalendarzowym.

Ocenę jakości powietrza dla strefy śląskiej, w której leży Gmina Łazy oparto na „Trzynastej rocznej ocenie jakości powietrza w województwie śląskim, obejmującej 2014 rok” przeprowadzonej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (WIOŚ).

Emisja zanieczyszczeń

Głównym źródłem zanieczyszczeń do powietrza na terenie Gminy Łazy jest emisja obejmująca:

- emisję niską (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady),
- emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych,
- emisję komunikacyjną,
- emisję niezorganizowaną np., oczyszczalnie ścieków itp.

Emisja niska (powierzchniowa)

Niska emisja na terenie Gminy Łazy związana jest z indywidualnymi środkami ciepłowniczymi w gospodarstwach domowych, które w przeważającej ilości wykorzystują jako źródło energii węgiel kamienny, często gorszego gatunku. Spala się w nich także różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych temperaturach. Lokalne systemy grzewcze i piece domowe praktycznie nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Wielkość emisji z tych źródeł jest trudna do oszacowania i wykazuje zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym.

Ponadto wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają także lokalne przestarzałe kotłownie pracujące dla potrzeb centralnego ogrzewania oraz małe przedsiębiorstwa spalające węgiel w celach grzewczych i technologicznych. Nie posiadają one praktycznie żadnych urządzeń do ochrony powietrza. Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i o różnym stopniu zaszarczenia. Funkcjonujące w tym sektorze stare urządzenia grzewcze posiadają niską sprawność. Głównymi zanieczyszczeniami powietrza są dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla i pył.

W kwietniu 2015 r. opracowano „Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy” (PONE), z kolei w lipcu 2015 r. opracowano „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy”.

Zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym realizacji zadań Programu Ograniczania Niskiej Emisji, na lata 2015-2020 w Gminie Łazy zaplanowano następujące działania:

- działania systemowe:
  - ✓ aktualizację PONE w 2019 r.,
  - ✓ koordynację realizacji działań naprawczych określonych w Programie,
  - ✓ opracowanie Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe w 2015 r.,
  - ✓ opracowanie PGN w 2015 r.,
- działania inwestycyjne:
  - ✓ wymianę kotłów w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne,
  - ✓ realizację PONE poprzez system zachęt do wymiany systemów grzewczych do uzyskania wymaganego efektu ekologicznego,
- działania nieinwestycyjne wspomagające:
  - ✓ działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne) kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców,
  - ✓ uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji”,
  - ✓ kontrola gospodarstw domowych w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów.

W celu podjęcia dalszych działań w zakresie ograniczania emisji z sektora mieszkaniowego, Gmina Łazy w lipcu 2015 r. opracowała „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Łazy” (PGN). Dokument ten umożliwi Gminie ubieganie się o przyznanie środków finansowych z budżetu Unii Europejskiej w nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020.

Wśród planowanych na najbliższe lata działań wymienić należy:

- wzrost efektywności energetycznej obiektów ze szczególnym uwzględnieniem budynków sektora komunalnego:
  - ✓ ograniczenie niskiej emisji i poprawę efektywności energetycznej – termomodernizację budynków użyteczności publicznej,
  - ✓ konkursy dla szkół w zakresie oszczędzania mediów,
  - ✓ promocję działań przyczyniających się do wzrostu efektywności energetycznej obiektów – szkolenia,
- redukcję zanieczyszczeń w szczególności PM10, CO₂, pochodzących głównie z indywidualnych źródeł ciepła – wymianę źródeł ciepła na nowe niskoemisyjne,
- wzrost udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii – rozwiązanie problemów niskiej emisji poprzez montaż instalacji solarnej i pomp ciepła w Parku Wodnym w Łazach.

Prowadzenie zadań uzależnione jest od pozyskania zewnętrznych środków finansowych na ich realizację.

Aktualnie dofinansowanie do wymiany źródeł ciepła na niskoemisyjne w Gminie Łazy realizowane jest zgodnie z uchwałą nr III/7/10 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie przyjęcia zasad udzielania dotacji w związku z realizacją niektórych zadań z zakresu ochrony środowiska.

Z uchwały tej wynika, iż z Budżetu Gminy Łazy może zostać przyznana dotacja przeznaczona na sfinansowanie:

- wymiany kotłów grzewczych na:
  - ✓ niskoemisyjne kotły grzewcze opalane paliwem: węgiel kamienny asortymentu ekogroszek (bez dodatkowego rusztu) lub gazem,
  - ✓ kominki wodne na drewno lub pelet,
  - ✓ kotły olejowe,

- ✓ kotły na biomasę,
- ✓ ogrzewanie elektryczne,
- wykonania podłączenia do sieci ciepłowniczej PEC.

Emisja komunikacyjna (liniowa)

Kolejnym czynnikiem decydującym o stanie jakości powietrza jest emisja komunikacyjna, której największe stężenia lokują się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Zanieczyszczenia komunikacyjne (tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, pyły z metalami ciężkimi) pogarszają jakość powietrza atmosferycznego oraz wpływają na wzrost stężenia ozonu w troposferze. Istotne znaczenie ma również zapylenie powstające na skutek ścierania się opon i nawierzchni dróg.

Ruch pojazdów silnikowych jest obecnie bardzo znaczącym źródłem emisji zanieczyszczeń powietrza. Emisja komunikacyjna ma charakter liniowy, a główny ciężar jej oddziaływania związany jest z dwiema drogami wojewódzkimi o stałym przebiegu z południowego zachodu na północny wschód. Na największą emisję zanieczyszczeń komunikacyjnych narażone są zatem takie miejscowości jak Chruszczobród, Ciągowice, Turza, a także Niegowonice. Ponadprzeciętny poziom emisji komunikacyjnej związany jest ponadto z ruchem samochodowym w centralnej części gminy, uwarunkowanym funkcją Łaz jako gminnego centrum w dziedzinie handlu, usług, administracji, kultury. Znaczna część gminy wolna jest natomiast od negatywnego oddziaływania transportu drogowego z uwagi na brak ważniejszych powiązań międzygminnych. Ważną rolę pełni duży udział lasów oraz ogólne uwarunkowania przyrodnicze i terenowe ograniczające w niektórych rejonach gminy możliwości rozbudowy infrastruktury drogowej. Miejscowości takie jak Grabowa, Niegowoniczki, Skalbania, Trzebyczka czy Kuźnica Masońska znajdują się poza siecią powiązań komunikacyjnych na skalę ponadgminną. W związku z tym emisja spalin w tych okolicach jest dużo niższa.

Odnawialne źródła energii

Poprawa efektywności energetycznej wiąże się z rozwojem odnawialnych źródeł energii. Polityka Energetyczna Polski do 2030 r. zakłada zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii: co najmniej do poziomu 15% do 2020 r. i dalszy wzrost w latach następnych, 10% udział biopaliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji do 2020 r., zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych i ochrona lasów przed nadmierną eksploatacją na cele energetyczne.

W województwie śląskim dokonano inwentaryzacji zasobów, a także oszacowano potencjał źródeł odnawialnych w ramach *Programu wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego*. Zestawienie istniejących obiektów piętrzących w Gminie Łazy przedstawiono w tab. 3 Z kolei potencjał zasobów odnawialnych źródeł energii na terenie omawianej Gminy zgodnie z w/w programem został przedstawiony w tab. 4

Tabela 3. Zestawienie istniejących obiektów piętrzących na terenie Gminy Łazy

Lp.	Nazwa obiektu Miejscowość (Gmina)	Lokalizacja rzeka (dorzecze)	Parametry energetyczne			
			Przepływ Ośr.. [m ³ /s]	Spad H max. [m]	Potencjał teoretyczny	
					Moc N [kW]	Energia A [MWh/rok]
1.	Łazy	Mitręga (Czarna Przemsza)	0,4	2,4	10,1	88,7

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Tabela 4. Zestawienie możliwości wykorzystania OZE na terenie Gminy Łazy

Lp.	Gmina	Preferowane kierunki rozwoju – grupa A inwestycje krótkookresowe	Kierunki rozwoju możliwe do realizacji – grupa B inwestycje długookresowe
1.	Łazy	Energia z biomasy	-

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego

Energia z biomasy

Do grupy gmin, które charakteryzują się najbardziej korzystnymi warunkami do rozwoju wykorzystania energii z biomasy (wzięto pod uwagę możliwy do pozyskania potencjał drewna oraz słomy i siana) – strefa A zaliczono gminy o potencjale przekraczającym 35 TJ/rok. Do grupy tych gmin należy Gmina Łazy.

Ocena jakości powietrza

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w zakresie sporządzania rocznej oceny jakości powietrza są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity - Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 tekst jednolity ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 września 2012 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1032),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012 r., poz. 914),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 listopada 2014 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2014 r., poz. 1546).

Obowiązek sporządzania corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu wynika z art. 89 znowelizowanej ustawy - Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje, corocznych ocen poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których poziom odpowiednio:

- przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji,
- mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym, a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji,
- nie przekracza poziomu dopuszczalnego,
- przekracza poziom docelowy,
- nie przekracza poziomu docelowego,
- przekracza poziom celu długoterminowego,
- nie przekracza poziomu celu długookresowego.

Ocenę jakości powietrza w Gminie Łazy dokonano w ramach trzynastej, obejmującej 2014 r., rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim.

Badania stanu czystości powietrza atmosferycznego prowadzone były przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska WIOŚ.

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM 10, pył zawieszony PM 2,5, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- **klasa B** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Wyniki klasyfikacji stref w województwie śląskim przedstawiono uwzględniając kryteria:

- ze względu na ochronę zdrowia klasa C:
  - ✓ dla pyłu zawieszzonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(α)pirenu w 5 strefach (aglomeracje: górnośląska i rybnicko-jastrzębska, miasta: Bielsko-Biała, Częstochowa i strefa śląska),
  - ✓ dla dwutlenku azotu - klasa C w aglomeracji górnośląskiej i w mieście Częstochowa,
  - ✓ dla dwutlenku siarki obszarem przekroczeń jest miasto Rybnik w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej oraz miasto Żywiec w strefie śląskiej,
  - ✓ dla ozonu w strefie śląskiej oraz klasa D2, ze względu na przekraczanie poziomu celu długoterminowego w 5 strefach obejmujących całe województwo.
- ze względu na ochronę zdrowia klasa A:
  - ✓ dla dwutlenku azotu w aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i strefie śląskiej,
  - ✓ dla dwutlenku siarki w aglomeracji górnośląskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,
  - ✓ dla ozonu w aglomeracji górnośląskiej, aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej, mieście Bielsko-Biała i Częstochowa,
  - ✓ dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla - we wszystkich strefach, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.
- ze względu na ochronę roślin:
  - ✓ klasa C i D2 - przekroczenia poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - na stacji tła regionalnego wskaźnik ten uśredniony dla kolejnych 5 lat wyniósł 18573 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)*h,
  - ✓ klasa A - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tlenków azotu i dwutlenku siarki w strefie śląskiej.

Gmina Łazy pod kątem oceny jakości powietrza zaliczana jest do strefy śląskiej. Roczna ocena jakości powietrza dokonano w oparciu o wyniki przeprowadzonych w 2014 r. badań w punktach pomiarowych poszczególnych stref.

Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin przedstawiono w tab. 5.

Średnie roczne stężenia pyłu zawieszonego PM10 w województwie śląskim w 2014 r. mieściły się w przedziale od 70% do 140% poziomu dopuszczalnego i wyniosły w całej strefie śląskiej od 28 do 56 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, przy wartości dopuszczalnej 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 w strefie śląskiej wyniosły od 21 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, przy wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji wynoszącej 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Średnioroczne stężenia benzo(a)pirenu na wszystkich stanowiskach pomiarowych w strefie śląskiej zostały przekroczone i wyniosły od 5 do 10 ng/m^3 , przy czym wartość docelowa wynosi 1 ng/m^3 .

W strefie śląskiej została także przekroczona dopuszczalna częstość przekroczenia poziomu docelowego 8-godzinnego ozonu, wynoszącego 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w roku kalendarzowym uśrednionego za okres trzech lat (2012-2014).

Tabela 5. Wynikowe klasy dla strefy śląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń z uwzględnieniem kryteriów dla ochrony zdrowia i ochrony roślin za 2014 r.

Nazwa substancji	Symbol klasy wynikowej w 2014 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia	Symbol klasy wynikowej w 2014 r. dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru gminy wg kryteriów określonych w celu ochrony roślin
Pył zawieszony PM10	C	-
Pył zawieszony PM2,5	C	-
Dwutlenek siarki	A	A
Dwutlenek azotu	A	-
Tlenki azotu	-	A
Tlenek węgla	A	-
Ozon	C	A
Ołów	A	-
Kadm	A	-
Nikiel	A	-
Arsen	A	-
Benzen	A	-
Benzo(a)piren	C	-

Źródło: WIOŚ Katowice, raport z kwietnia 2015 r.

Powietrze atmosferyczne

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w perspektywie średniookresowej jest osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych. Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Ochrona przed hałasem

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska za hałas uznaje się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. Hałas jest jednym z elementów oddziałujących na komfort psychiczny ludności szczególnie w rejonach zurbanizowanych z gęstymi sieciami komunikacyjnymi i dużą ilością zakładów produkcyjnych.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska głównie poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub na tym poziomie, a w przypadku przekroczenia na zmniejszeniu tego poziomu, do co najmniej dopuszczalnego.

Ocenę stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 000 (*nie dotyczy gminy*, ocena leży w gestii starosty, oceny dokonywane w formie map akustycznych opracowanych i aktualizowanych w cyklach pięcioletnich),
- terenów poza aglomeracjami, na których eksploatacja obiektów może powodować przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (w gestii zarządców, właścicieli dróg, linii kolejowych, lotnisk). Zarządcy dróg, linii kolejowych powinni dokonać oceny akustycznej

dla dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego na terenach nie wymienionych powyżej.

Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 120 poz. 826). Źródłami dźwięku, dla których ustalono dopuszczalne wartości w środowisku są:

- drogi lub linie kolejowe w tym torowiska tramwajowe poza pasem drogowym,
- linie elektroenergetyczne,
- starty, lądowania i przeloty statków powietrznych,
- instalacje i pozostałe obiekty oraz grupy źródeł hałasu:
  - ✓ hałas przemysłowy,
  - ✓ hałas komunalny.

Ogólnie hałas można podzielić na: komunikacyjny (drogowy, kolejowy, lotniczy) oraz przemysłowy i komunalny. Głównym źródłem, ze względu na przestrzenny charakter oddziaływania, na terenie gminy Łazy jest hałas komunikacyjny. Hałas przemysłowy ma znacznie mniejszy udział w emisji uciążliwych dźwięków, a jego oddziaływanie ma charakter lokalny.

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny jest najpowszechniejszym i najbardziej uciążliwym źródłem hałasu. Decyduje przede wszystkim o parametrach klimatu akustycznego na terenach zurbanizowanych. Koncentruje się wzdłuż szlaków komunikacyjnych tak więc ma charakter liniowy. Na poziom tego hałasu wpływ ma przede wszystkim natężenie ruchu, złożoność układu drogowego, a także stan nawierzchni dróg.

Obszar gminy przecina ważny kolejowy szlak komunikacyjny północ – południe tj. linia kolejowa Gdańsk - Warszawa - Częstochowa - Katowice, z dużą stacją rozrządową dla Śląska i Zagłębia. Ponadto istnieją dogodne połączenia drogowe z wszystkimi większymi miastami w regionie drogami wojewódzkimi nr 796 i 790. Droga nr 796 relacji Dąbrowa Górnicza - Zawiercie włącza się do drogi krajowej nr 1 i daje gminie powiązanie z kierunkiem Warszawa - Częstochowa i Dąbrowa Górnicza - Tychy - Bielsko Biała. Natomiast poprzez połączenie z drogą krajową nr 78 Siewierz - Zawiercie - Jędrzejów - Kielce, gmina uzyskuje powiązanie z kierunkiem wschodnim Jędrzejów - Kielce, a także dogodny dojazd do pobliskiego Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice - Pyrzowice. Droga Nr 796 przechodzi przez sołectwo Chruszczobród, Wysoka, Ciągowice, Turza i Kuźnica Masłońska na odcinku 10,290 km. Droga nr 790 relacji Dąbrowa Górnicza - Ogrodzieniec - Pilica stanowi ważną trasę wylotową z obszaru aglomeracji górnośląskiej w rejon Jury Krakowsko-Częstochowskiej, jako trasa ruchu rekreacyjno-turystycznego. Droga Nr 790 przebiega przez sołectwo Niegowonice i Rokitno Szlacheckie na długości 8,410 km.

Długość dróg na terenie gminy Łazy wynosi odpowiednio:

- wojewódzkie – 18,7 km,
- powiatowe – 74,044 km,
- gminne – 254,2. km.

Sieć dróg gminnych stanowi najliczniejszą grupę zarówno w skali miasta jak również poszczególnych sołectw.

Hałas przemysłowy

Kontrolą Inspekcji Ochrony Środowiska są objęte przede wszystkim źródła hałasu przemysłowego. Jest on generowany przez zakłady produkcyjne i usługowe. Obejmuje dźwięki

emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. Pomiar hałasu przemysłowego nie jest prowadzony systematycznie ani regularnie, zazwyczaj jest przeprowadzany w skutek interwencji.

Na terenie Gminy Łazy największe zakłady przemysłowe to:

- Stalobrex Sp. z o.o., Wysoka, ul. Paderewskiego 24,
- TradePol Sp. z o.o., Turza, ul. 1 Maja 4,
- Pak-Gum, Niegowonice, ul. Fabryczna 4,
- Market – Metal Andrzej Jaros, Łazy, ul. Daszyńskiego 25.

Monitoring hałasu

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoring środowiska. Ponadto za dokonywanie ocen oddziaływania hałasu komunikacyjnego w formie map akustycznych odpowiedzialni są zarządcy dróg, linii kolejowych i portów lotniczych.

Podmiotem odpowiedzialnym za pomiary poziomego hałasu komunikacyjnego w województwie śląskim jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Badania prowadzone były w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa śląskiego na lata 2013-2015”. Z danych udostępnionych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wynika, iż w ostatnich latach żaden z punktów pomiarowych dla dróg, nie znajdował się na terenie gminy Łazy. Również wśród planowanych kontroli dróg na najbliższe lata WIOŚ w Katowicach pominął odcinki przebiegające przez gminę Łazy.

Jedynym połączeniem komunikacyjnym skontrolowanym w ostatnich latach była linia kolejowa 001 - Odcinek Zawiercie - Łazy. W 2007 r., na zlecenie PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., zostały wykonane mapy akustyczne dla omawianego odcinka. Badania wskazały jednoznacznie na niekorzystny stan środowiska akustycznego wzdłuż linii. Oddziaływanie hałasu oszacowano na ok. 150 m od linii, a maksymalny zakres przekroczeń nie jest większy niż 15 dB. Bardziej szczegółowe wyniki przedstawiono w tab. 6.

Tabela 6. Wyniki oceny stanu akustycznego odcinka linii kolejowej Zawiercie-Łazy dla pory dnia (L_{DWN}) i pory nocy (L_N) w 2007 r.

Linia kolejowa Nr 001, na odcinku Zawiercie - Łazy od km 274+227 do km 280+654	L_{DWN}/L_N	<5 dB	>5-10 dB	>10-15 dB	>15-20 dB	>20 dB
		Stan warunków akustycznych				
		Niedobry		Zły		B. Zły
Powierzchnia obszarów zagrożonych w danym zakresie [km ²]	L_{DWN}	0,059	0,011	0,001	0	0
	L_N	0,038	0,008	0	0	0
Liczba lokali mieszkalnych w danym zakresie [tys.]	L_{DWN}	0,029	0,010	0,003	0,000	0,000
	L_N	0,026	0,010	0,000	0,000	0,000
Liczba zagrożonych mieszkańców w danym zakresie	L_{DWN}	0,102	0,028	0,009	0,000	0,000
	L_N	0,087	0,033	0,000	0,000	0,000
Liczba budynków szkolnych i przedszkolnych w danym zakresie	L_{DWN}/L_N	1	0	0	0	0
Liczba budynków służby zdrowia, opieki społecznej i socjalnej w danym zakresie	L_{DWN}/L_N	0	0	0	0	0
Inne obiekty budowlane istotne z punktu widzenia ochrony przed hałasem (liczba obiektów)	L_{DWN}/L_N	0	0	0	0	0

Źródło: „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018”

Należy zaznaczyć, że na ograniczenie zagrożenia hałasem spowodowanym transportem kolejowym wpływa odpowiednie zagospodarowanie terenu wzdłuż magistrali (nasypy ziemne, zalesienia) co leży w gestii właściciela kolei.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Promieniowanie elektromagnetyczne (PEM) jest nieodzownym elementem środowiska naturalnego. Pochodzi ono od naturalnych źródeł, jakimi są np.: Słońce, Ziemia, zjawiska atmosferyczne. Natomiast sztuczne pola elektromagnetyczne zaczęły pojawiać się w środowisku ponad sto lat temu i były związane z techniczną działalnością człowieka. Promieniowanie elektromagnetyczne występuje wszędzie. Do najważniejszych źródeł promieniowania należą:

- stacje i linie energetyczne,
- nadajniki radiowe i telewizyjne oraz CB-radio i radiostacje amatorskie,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji,
- urządzenia powszechnego użytku: kuchenki mikrofalowe, monitory, aparaty komórkowe itp.

Rozwój techniki spowodował znaczny wzrost ilości nadajników radiowo telewizyjnych oraz stacji bazowych telefonii komórkowej. W ostatnich latach pojawiło się wiele publikacji związanych z tematem szkodliwości promieniowania pochodzącego od stacji bazowych, monitorów czy linii wysokiego napięcia. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych na ludzi i środowisko jest sprawą niezaprzeczalną.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w dziale VI określa obowiązki związane z ocenami i pomiarami poziomów pól elektromagnetycznych na terenach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz w miejscach dostępnych dla ludności. Art. 123 ustawy nakłada na Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska obowiązek badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pod koniec 2007 r. opublikowane zostało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2007 r. Nr 221, poz. 1645), w którym określono sposób wyboru punktów pomiarowych i wymaganą częstotliwość prowadzenia pomiarów oraz sposoby prezentacji wyników pomiarów. Zakres prowadzenia badań obejmuje pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych lub na tych poziomach, a także przez zmniejszenie poziomów tych pól do wartości dopuszczalnych, w przypadku ich przekroczenia.

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (art. 123, ust. 1). Monitoring ten, zgodnie z art. 26 ust. 1, pkt. 5 ustawy Prawo ochrony środowiska, obejmuje uzyskiwane na podstawie badań monitoringowych informacje w zakresie promieniowania jonizującego i pól elektromagnetycznych. Badania te powinny być przeprowadzane cyklicznie, przy zastosowaniu ujednoczonych metod zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi również, aktualizowany corocznie, rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (art. 124 Prawo ochrony środowiska).

Zmiana pola elektromagnetycznego wzbudza we wszystkich organizmach przepływ prądów elektrycznych. Ma to znaczenie dla organizmu człowieka, w ciele którego płyną prądy związane z funkcjonowaniem m.in. serca czy mózgu. Każde zakłócenie tych prądów, może prowadzić do zaburzeń pracy układu krążenia czy mózgu. Przy małych i średnich częstotliwościach pola elektromagnetycznego mogą wystąpić tzw. efekty nietermiczne, a przy wzroście częstotliwości efekty termiczne (wzrost temperatury ciała, lokalne nagrzewanie powierzchni ciała). Ponadto prowadzone są badania nad wpływem promieniowania elektromagnetycznego na powstawanie nowotworów u człowieka.

Promieniowanie elektromagnetyczne ze względu na graniczną wielkość energii, która potrzebna jest do jonizacji cząstek materii dzieli się na jonizujące i niejonizujące:

- promieniowanie jonizujące występuje w wyniku użytkowania substancji promieniotwórczych w energetyce jądrowej, ochronie zdrowia, przemyśle, badaniach naukowych,
- promieniowanie niejonizujące związane jest ze zmianami pola elektromagnetycznego wytwarzanego przez źródła energetyczne i radiokomunikacyjne. Do źródeł tych zalicza się m.in. urządzenia nadawcze (radio - telewizyjne, telekomunikacyjne - bazowe stacje telefonii komórkowej, radiolokacyjne-radiolinie), jak również urządzenia przemysłowe i linie o napięciu znamionowym 110 kV, 220 kV i 400 kV oraz stacje elektroenergetyczne 400/220/110 kV.

Dla człowieka w zakresie promieniowania elektromagnetycznego istotne są mikrofały, radiofały i fały o bardzo niskiej częstotliwości (VLF), a także fały o ekstremalnie niskiej częstotliwości (FW). Ważną cechą pól elektromagnetycznych jest to, iż ich natężenie spada wraz z rosnącą odległością od źródła, które je wytwarza.

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne, stacje nadawcze radiowo-telewizyjne.

Sieci i urządzenia wysokiego napięcia

Do źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie gminy Łazy zaliczyć można: linie elektroenergetyczne, stacje elektroenergetyczne i bazowe stacje telefonii komórkowej.

Gmina Łazy jest w całości zelektryfikowana. Na jej terenie znajdują się dwa główne źródła zasilania:

- GPZ - Łazy 110/15 kV,
- GPZ - Cementownia Wysoka 110 kV.

Przez teren Gminy Łazy przebiegają następujące linie przesyłowe wysokiego napięcia:

- linia 400 kV relacji Tucznawa – Joachimów – Rogowiec, Łagisza - Tucznawa
- linia 220 kV relacji Łośnice - Siersza
- linia 220 kV relacji Łośnice - Koksochemia

oraz sieć rozdzielcza wysokiego napięcia 110 kV zasilająca GPZ. Są to:

- jednotorowa linia napowietrzna relacji Łagisza - Kądziałów
- jednotorowa linia napowietrzna relacji Łagisza - Wysoka - Kądziałów
- jednotorowa linia napowietrzna relacji Tucznawa – GPZ Łazy – Kądziałów.

Instalacje radiokomunikacyjne

Głównym operatorem telefonii stacjonarnej na obszarze gminy Łazy jest Orange Polska S.A. Najlepsza sytuacja w zakresie dostępności telekomunikacyjnej występuje w samym mieście, gdzie oprócz Orange Polska S.A. obszar ten obsługuje operator Netia oraz DIALOG S.A. Natomiast telefonizacja obszarów wiejskich z udziałem Orange Polska S.A. oparta jest na sieci przewodowej uzupełnianej stacjami radiowego dostępu abonenckiego.

Ponadto na terenie gminy Łazy usługi telekomunikacyjne świadczą operatorzy telefonii komórkowych, których szybki rozwój spowodował wzrost źródeł emisji PEM w postaci stacji bazowych. Według wykazu pozwoleń radiowych dla stacji GSM/UMTS/LTE oraz CDMA, wydawanych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, iż w mieście Łazy istnieje obecnie 13 stacji bazowych telefonii komórkowej. Wykaz tych stacji pokazano w tab. 7

Tabela 7. Wykaz stacji BTS na terenie Gminy Łazy

Nazwa Operatora	Nr Decyzji	Rodzaj decyzji	Data ważności	Lokalizacja
Nordisk Spółka z o.o.	CDMA/5/0230/1/10	P	2020-11-30	Łazy, Wysocka, dz. nr 1484/3
P4 Sp. z o.o.	GSM900/4/1450/2/09	zmP	2019-03-31	Łazy, Targowa 3
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/2199/1/08	P	2018-02-28	Łazy, Wysocka, Dz. nr 1484/3
T-MOBILE	GSM900/2/1310/3/08	P	2018-10-31	Łazy, Fabryczna 1
T-MOBILE	GSM1800/2/2499/1/09	P	2019-11-30	Łazy, Fabryczna 1
P4 Spółka z o.o.	UMTS2100/4/2883/1/09	P	2019-03-31	Łazy, Targowa 3
POLSKA TELEFONIA CYFROWA Sp. z o.o.	UMTS2100/2/2443/1/08	P	2018-12-31	Łazy, Fabryczna 1
Orange Polska S.A.	MNET/15/36279/5/15	zmP	2023-09-30	Łazy, Fabryczna 1
P4 Sp. z o.o.	MNET/4/3565/2/14	zmP	2024-05-31	Łazy, Targowa 3
POLKOMTEL S.A.	GSM900/1/7172/2/13	P	2023-07-31	Łazy, Wysocka, Dz. nr 1484/3
SFERIA S.A.	LTE800/9/1705/1/14	P	2018-12-31	Łazy, Wysocka, Dz. nr 1484/3
Mobyland Sp. z o.o.	LTE1800/10/2446/2/15	zmP	2022-08-31	Łazy, Wysocka, Dz. nr 1484/3
AERO 2 Sp. z o.o.	UMTS900/5/3484/1/13	P	2023-06-30	Łazy, Wysocka, Dz. nr 1484/3

Źródło: Urząd Komunikacji Elektronicznej, stan na 23.10.2015 r.

Monitoring promieniowania elektromagnetycznego

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu promieniowania elektromagnetycznego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U z 2007 r. Nr 221, poz. 1645) w województwie śląskim jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Jest on również ustawowo zobowiązany do prowadzenia, aktualizowanego corocznie, rejestru zawierającego informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Prowadzenie tego typu monitoringu polega na wyznaczeniu 135 punktów pomiarowych z terenu danego województwa, z podziałem po 45 w każdym roku trzyletniego cyklu pomiarowego. Punkty kontrolne powinny być rozmieszczone równomiernie na terenie całego województwa, po 15 dla każdej z trzech kategorii tj.:

- centralnych dzielnic lub osiedli miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.,
- pozostałych miast,
- terenów wiejskich.

W latach 2008-2010 przeprowadzono pierwszy trzyletni cykl pomiarowy, obejmujący prace w ramach podsystemu monitoringu pól elektromagnetycznych w zakresie obserwacji stanu poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku z uwzględnieniem zmian zachodzących na przestrzeni lat objętych monitoringiem. Podstawowym założeniem obserwacji była ochrona ludności przed wzrostem poziomów ponad wartości dopuszczalne.

W ramach trzyletniego cyklu pomiarowego promieniowania elektromagnetycznego w 2008 r., WIOŚ skontrolował tylko dwa punkty na terenie województwa śląskiego, ale żaden z nich nie znalazł się w granicach Gminy Łazy.

W latach 2011-2013 przeprowadzono drugi trzyletni cykl pomiarowy, w ramach którego jeden ze 135 punktów pomiarowych znalazł się w Łazach przy ulicy Częstochowskiej. Pomiar dokonany dnia 8.10.2013 r. wykazał średnie natężenie pola elektrycznego na poziomie 0,58 V/m. Poziom dopuszczalny (7V/m) nie został przekroczony.

Program pomiarów monitoringowych poziomów PEM w środowisku może być uzupełniany pomiarami kontrolnymi wykonywanymi zarówno przez WIOŚ, jak i przez inne jednostki wyspecjalizowane w prowadzeniu tego typu pomiarów, pod warunkiem spełnienia wymagań dotyczących jakości wyników.

Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

Podstawą prawną regulującą tę dziedzinę jest przede wszystkim ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 – tj. ze zm.). Uwzględnia ona wytyczne UE zawarte w Dyrektywie Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (dyrektywa „siedliskowa”) oraz Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (dyrektywa „ptasia”), na podstawie których utworzono sieć obszarów Natura 2000.

Na podstawie ww. ustawy powoływane są różne formy ochrony przyrody, a także uchwalane dokumenty stanowiące podstawę zarządzania obszarami chronionymi. Formami ochrony przyrody są:

- parki narodowe,
- rezerwaty przyrody,
- parki krajobrazowe,
- obszary chronionego krajobrazu,
- obszary Natura 2000,
- pomniki przyrody,
- stanowiska dokumentacyjne,
- użytki ekologiczne,
- zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Łazy wg danych GUS, stan na 2014 r. obszary prawnie chronione zajmują 6 444,50 ha, co stanowi ok. 48% powierzchni gminy. Do form ochrony przyrody znajdujących się na terenie gminy należą:

- Obszary Natura 2000,
- Park Krajobrazowy,
- Pomniki przyrody,
- Rezerwat przyrody.

Obszar PLH240009 „Ostoja Środkowojurajska”

Obszar Ostoi Środkowojurajskiej położony jest w środkowej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej, na południe od Ogrodzieńca. Na terenie gminy Łazy zajmuje obszar o powierzchni 1 052 ha. W skład ostoi wchodzi łagodnie wzniesienia zbudowane ze skał jurajskich, poprzecinane dolinami pochodzenia erozyjno-denudacyjnego. Na grzbiecach wzniesień znajdują się liczne ostańce wapienne, w większości otoczone lasami liściastymi. Na terenach wylesionych ostańcom wapiennym towarzyszą bogate florystycznie murawy kserotermiczne. W skrasowiałych skałach wapiennych częste są jaskinie z bogatą szatą naciekową, w których zimują nietoperze. W strefie kontaktowej utworów jurajskich i czwartorzędowych osadów piaszczystych wypływają nieliczne źródła. W jednym z nich usytuowane jest najbogatsze i jedno z 3 zastępczych stanowisk endemicznej rośliny - warzuchy polskiej (*Cochlearia polonica*).

Obszar PLH24_27 „Łąki Dąbrowskie”

Ochroną objętych jest kilka kompleksów łąk zlokalizowanych na terenie Dąbrowy Górniczej i Gminy Łazy. Łączna powierzchnia obszaru obejmuje 875,7 ha. Siedliska łąkowe i zaroślowe obejmują 68% powierzchni obszaru, natomiast siedliska rolnicze 26%. Pozostałe 6% obszaru zajmują lasy mieszane i iglaste.

Łąki charakteryzują się dużym zróżnicowaniem uwarunkowań siedliskowych i zbiorowisk roślinnych. Zmiennowilgotne łąki są miejscem bytowania *Modraszka nausithous* i *Modraszka teleius*. W granicach ostoi występują płaty łąk trzęślicowych, zbiorowiska z ostrożeniem łąkowym, zbiorowisko ze śmiałkiem darniowym, szuwar sitowia leśnego, płaty łąki wyczyńcowej, zbiorowiska ziołoroślowe ze związku *Filipendulion* i zbiorowiska łąk świeżych. Część łąk nie jest aktualnie użytkowanych. Płaty, które są częściowo zdegradowane wymagają renaturyzacji. Łąki są miejscem występowania rzadkich gatunków roślin naczyniowych tj. kosaciec syberyjski, pełnik europejski, goryczka wąskolistna, kukułka szerokolistna, nasięźrzał pospolity, zimowit jesienny, gołka długoostrogowa, listera jajowata, podkolan biały, mieczyk dachówkowaty.

Obszar „Łąki Dąbrowskie” obejmuje niezwykle cenne pod względem przyrodniczym zespoły roślinne, bogate florystycznie i faunistycznie. Na terenie ostoi stwierdzono 15 gatunków motyli, a wśród nich dwa gatunki ujęte w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej.

Siedliska przyrodnicze

- **Murawy kserotermiczne** (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Aspelenion septentrionalis-Festucion pallentis*) (kod Natura 2000: 6210)

Murawy kserotermiczne to ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym, których występowanie zależne jest od wielu czynników. Kserotermiczne zbiorowiska murawowe znajdują się na ograniczonym terenie. Rozwijają się na nasłonecznionych zboczach o suchym podłożu wapiennym o odczynie zasadowym lub obojętnym, w miejscach o wysokiej temperaturze powietrza i gleby. Nachylenie terenu, na którym występują waha się od 0° do 45°, gdzie występują najczęściej na rozległych stokach pagórków, wąwozów, stromych zboczach w dolinach rzecznych o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej lub południowo-zachodniej, u podnóża oraz na wychodniach skał wapiennych, a także na półkach i ścianach skalnych. Na murawach kserotermicznych występują wapieniolubne i światłolubne gatunki roślin, z których wiele objętych jest ochroną prawną. Szczególnie cenne są spotykane liczne gatunki z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*).

- **Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych** (kod Natura 2000: 5130)

Siedlisko może występować w miejscach, gdzie obecne jest podłoże wapienne i odpowiednie warunki dla formowania się muraw. Dla siedliska charakterystyczne jest podłoże kamieniste lub nieco piaszczyste, suche, o odczynie zasadowym lub obojętnym, bogatym w węglan wapnia. Typowymi glebami są pararendziny i rędziny, a także lessy oraz czarnoziemy. Nachylenie jest zróżnicowane i waha się od 10° do 20°. Ekspozycja najczęściej południowa, południowo-wschodnia, południowo-zachodnia. Wymagany jest mikroklimat - ciepły i suchy. Siedlisko znosi niewielkie zacienienie. Siedlisko obejmuje zarośla jałowca na wyżynach, będące stadium sukcesyjnym zarastania mezofilnych lub kserofilnych, nawapiennych ubogich muraw zaliczanych do klas *Festuco-Brometea* i *Elyno-Seslerietea*, natomiast rzadziej - stadium sukcesyjnym zarastania wrzosowisk *Calluno vulgaris-Ulicetea minoris*. W Polsce wykształca się przede wszystkim jako stadium zarastania nawapiennych muraw kserotermicznych, które prowadzą do zbiorowisk leśnych.

Gatunki typowe warstwy krzewów to: jałowiec pospolity *Juniperus communis*, głóg *Crataegus spp.*, róża *Rosa spp.*, tarnina *Prunus spinosa* oraz gatunki zielne, typowe dla:

a) klasy: *Festuco-Brometea* b) Klasy: *Nardo-Callunetea*

- **Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami** *Potentilletalia caulescentis* (kod Natura 2000: 8210)

Typowe podłoże jest zbudowane jest głównie ze skał wapiennych, margli oraz dolomitów. Strome ścianki skalne oraz powierzchnie o nachyleniu większym niż 70° graniczą tu ze zbiorowiskami muraw naskalnych ze związku *Seslerio-Festucion pallentis*, a także zbiorowiskami pionierskimi ze związku *Alyso-Sedion*. W obrębie siedliska dominują paprocie z rodzaju zanokcica *Asplenium sp.*, paprotnica *Cystopteris sp.* oraz jęczyznik zwyczajny *Phyllitis scolopendrium* (Świerkosz 2004). Siedlisko występuje najczęściej w postaci niewielkich płatów na izolowanych skałach i ostańcach, rzadko tworzy większe powierzchnie na pionowych urwiskach lub zespołach skał. Zbiorowiska ze związku *Potentillion caulescentis* ograniczone są do odsłoneń skał wapiennych (wapieni osadowych i krystalicznych, margli, dolomitów). Siedlisko rozwija się na stromych skałach. Tworzące je rośliny naczyniowych to typowe chasmofity, zakorzone w szczelinach skalnych. Niektóre gatunki rosną bezpośrednio na warstwie mszaków oraz w cienkiej warstwie próchnicy, która zalega na półkach skalnych. Mszaki i porosty rosną bezpośrednio na skałach lub w obrębie szczelin. Gleby typu inicjalnej rędziny wapiennej wykształcone są w szczelinach skalnych. W Polsce siedlisko występuje w szerokim zakresie wysokości, znosi stanowiska zarówno silnie nasłonecznione, jak i zacienione.

Stanowiska chronionych gatunków roślin

Obuwik pospolity *Cypripedium calceolus L.*- gatunek rośliny z rodziny storczykowatych (*Orchidaceae*). Preferuje siedliska zasobne w węglan wapnia. Pod względem zacienienia wykazuje bardzo szeroki zakres tolerancji od 0 do około 70%, a lokalnie nawet do 90%. Obuwik pospolity chroniony jest w ramach Konwencji Berneńskiej i Dyrektywy Siedliskowej. W Polsce objęty jest ścisłą ochroną gatunkową.

Korytarze ekologiczne

Na terenie Gminy Łazy znajdują się następujące korytarze ekologiczne:

- międzynarodowy korytarz spójności obszarów chronionych „Górna Warta”,
- dla migracji ssaków kopytnych – korytarz „K/LS-LO/LZ”, obszar węzłowy „Lasy siewierskie” oraz ich fragmenty newralgiczne,
- dla migracji ssaków drapieżnych – korytarze „D/LL-E” i „D/JURA-N” oraz ich fragmenty newralgiczne,
- regionalny dla ptaków – „Lasy Lublinieckie – Jura Krakowsko-Częstochowska”.

Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt i grzybów. Ich zachowanie jest niezbędne dla utrzymania wzajemnej łączności systemu przyrodniczego, w tym procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z siedliskami, a także spójności obszarów chronionych – w tym objętych ochroną prawną, np. obszarów NATURA 2000 i innych terenów przyrodniczo cennych, tj. leśnych, wodnych, itp.

Park Krajobrazowy „Orlich Gniazd”

Obszar parku krajobrazowego jest mocno zróżnicowany krajobrazowo i przyrodniczo. Budowa geologiczna reprezentowana jest przede wszystkim przez utwory jurajskie. Do charakterystycznych obiektów przyrody nieożywionej należą ostańce skalne, doliny krasowe oraz jaskinie. W urozmaiconym krajobrazie Wyżyny znajduje się szereg różnorodnych zbiorowisk roślinnych, natomiast wśród zwierząt szczególnie charakterystycznymi gatunkami są nietoperze znajdujące schronienie w tutejszych jaskiniach, oraz rzadkie, ciepłolubne bezkręgowce. Atrakcją Jury Krakowsko-Częstochowskiej są średniowieczne zamki, które nazwano „Orlimi Gniazdami”. W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Łazy na obszarze parku leży jedna z największych w Europie warowni, zamek Ogrodzieniec w Podzamczu. Dane na temat powierzchni Parku przedstawiono w tab. 8.

Tabela 8. Powierzchnia Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”

Źródło danych	Pow. parku krajobrazowego [ha]	Powierzchnia otuliny [ha]	Uwagi
GUS	1683	-	Dane z 2014 r.

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Na terenie Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” obowiązują określone zasady ochrony środowiska przyrodniczego i rozwoju gospodarczego, które są ujęte w planie ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” przyjętym uchwałą Nr IV/48/2/2014 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 10 marca 2014 r. Na potrzeby opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykorzystywane są wytyczne określone w w/w planie. Ponadto w planie ochrony dla terenu parku leżącego w granicach gminy Łazy wyróżniono m.in.:

- 1) Obszar krajobrazu podlegający częściowej antropopresji - obszary o wysokich walorach przyrodniczych – działania ochronne:
  - ✓ Utrzymanie gruntów w dotychczasowym użytkowaniu; ekstensywna gospodarka rolna – głównie hodowla realizowana w oparciu o istniejące łąki,
  - ✓ Ekstensywne zagospodarowanie turystyczne – ścieżki spacerowe, rowerowe, trasy hippiczne, punkty widokowe i postojowe, ścieżki dydaktyczne i edukacyjne,
  - ✓ Ograniczanie zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej,
  - ✓ Koordynowanie i nadzór nad zakresem udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku,
- 2) Obszar krajobrazu podlegający częściowej antropopresji – obszary atrakcyjne turystycznie - działania ochronne:
  - ✓ Zwiększenie chłonności terenu dla wypoczynku czasowego – lokalizację urządzeń obsługi ruchu turystycznego: szlaków turystyki pieszej i rowerowej, stałych miejsc ogniskowych, tras wspinaczkowych oraz ścian wspinaczkowych, punktów widokowych i postojowych, ścieżek dydaktycznych i edukacyjnych, koszy na śmieci itp.,
  - ✓ Porządkowanie ruchu turystycznego – lokalizacja parkingów na obrzeżach strefy, umieszczanie tablic informacyjnych o szlakach turystycznych, miejscach noclegowych,
  - ✓ Ograniczenie możliwości wprowadzania nowych obiektów budowlanych,
  - ✓ Koordynowanie i nadzór nad zakresem udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku,
- 3) Obszar krajobrazu zharmonizowanego - działania ochronne:
  - ✓ Utrzymanie gruntów w dotychczasowym użytkowaniu rolnym i leśnym, wyznaczenie punktów i dróg widokowych, ograniczanie funkcji mieszkaniowej i rekreacyjnej,
  - ✓ Koordynowanie i nadzór nad zakresem udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku,
- 4) Obszar krajobrazu kulturowego-nieharmonijnego - Obszary o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych - działania ochronne:
  - ✓ Wzmacnianie walorów środowiska przyrodniczego poprzez wzbogacanie środowiska przyrodniczego i krajobrazu przez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, zadrzewień alejowych,
  - ✓ Wzmacnianie walorów środowiska przyrodniczego poprzez neutralizację negatywnego wpływu na środowisko istniejącego zagospodarowania terenu – wprowadzanie zadrzewień kępowych w otoczeniu kompleksów zabudowy, ujednolicenie formy architektonicznej obiektów budowlanych,
  - ✓ Rozwój funkcji mieszkaniowej w strefie poprzez uporządkowane i intensywne zagospodarowanie turystyczne – lokalizacja obiektów obsługi ruchu turystycznego – parków wodnych, hoteli, restauracji, wypożyczalni sprzętu turystycznego, stadnin,

- ✓ Rozwój funkcji mieszkaniowej w strefie poprzez organizację zespołów zabudowy rekreacyjnej z towarzyszącą infrastrukturą,
- ✓ Koordynowanie i nadzór nad zakresem udostępnienia Podobszaru przez Dyrektora i Służbę Parku.

Wykaz najważniejszych obiektów w wymienionych podobszarach:

- 1) obszary o wysokich walorach przyrodniczych: obejmuje obszar od Skałbani wąskim pasem aż do źródeł (dolina rzeki Centurii),
- 2) obszary atrakcyjne turystycznie: obejmuje okolice rez. Góra Chełm, Niegowoniczki, Pasieki, Żydowska Góra, Sadzone Sosinki, Góra Okrąglica, Mazurowa, Góra Stodółsko,
- 3) Obszar krajobrazu zharmonizowanego obejmuje obszar na północ od wzgórza Kromołowiec po lewej stronie drogi, Zabroje, Wierzgóry,
- 4) Obszary o pośrednich wartościach przyrodniczych i krajobrazowych obejmuje klin pomiędzy Ostrem Kamieniem a osadą Centurii – Hutki Kanki, Skałbania.

Rezerwat „Góra Chełm”

W granicach Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” znajduje się Rezerwat „Góra Chełm” o powierzchni 23,52 ha, położony w niewielkiej odległości na wschód od wsi Hutki - Kanki. Utworzony został zarządzeniem nr 270 Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 sierpnia 1957 r. (M.P. 1957, Nr 75, poz., 752) w sprawie uznania za Rezerwat Przyrody. Rezerwat został utworzony w celu zachowania walorów naukowych i dydaktycznych lasu bukowego o charakterze naturalnym porastającego wzgórze wapienne. Obejmuje odosobnione, ostańcowe wzgórze jurajskie o wysokości 440 m n.p.m., porośnięte lasem bukowym. Na szczycie wzniesienia znajdują się skałki o ciekawych formach, z licznymi spękaniem i szczelinami.

Środowisko przyrodnicze Rezerwatu „Góra Chełm”, ze względu na swoje położenie poddawane jest silnej antropopresji. Niewielka odległość od ośrodków przemysłowych Zawiercia, Ogrodzieńca, Huty „Katowice” (obecnie Arcelor Mittal Poland oddział w Dąbrowie Górniczej) oraz niekorzystne ze względu na różę wiatrów sąsiedztwo Aglomeracji Katowickiej, powoduje, że szata roślinna rezerwatu znajduje się pod silną presją immisji przemysłowych.

Na rys. 3 przedstawiono granicę Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” wraz z otuliną stanowiącą obszar chronionego krajobrazu oraz granice Obszarów Natura 2000 „Łąki Dąbrowskie”, „Ostoja Środkowojurajska” oraz rezerwat przyrody „Góra Chełm”.

Rysunek 3. Granice obszarów chronionych zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy

Źródło: <http://www.geoportel.rdos.katowice.pl>, zmienione

Pomniki przyrody

„Pióropusznik strusi”

Stanowisko paproci o powierzchni ok. 0,26 ha, obszar łągu olszowego zlokalizowane w Ciągowicach, na działce nr 1273, przyjęty uchwałą Nr IX/80/11 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 5 sierpnia 2011 r.

„Zespół źródeł rzeki Centurii”

Stanowiska o szczególnej wartości przyrodniczej, krajobrazowej oraz dydaktycznej. Cenne między innymi ze względu na obecność endemitu warzuchy polskiej *Cochlearia polonica*. W obrębie pomnika przyrody wprowadzono zakazy i ograniczenia. Zlokalizowany w miejscowości Hutki Kanki, Gmina Łazy. Uchwała ukazała się w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego z dnia 31 grudnia 2013 roku poz. 7966.

Sieć ekologiczna Ekonet-PL

Kompleksy leśne pokrywające północną część gminy stanowią fragment korytarza ekologicznego, łączącego doliny Odry i Wisły. Obszar ten wyznaczony jest w krajowej sieci ekologicznej Ekonet-PL jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej Ekonet-Polska została opracowana w 1995 -1996 roku i zgodnie z definicją podaną przez Autorów koncepcji „jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu.”.

Tereny zielone

Tereny zieleni urządzonej zajmują łącznie powierzchnię ok. 57,9 ha. Na tereny te składają się: parki, skwery, zieleńce, zieleń uliczna. W tab. 9 przedstawiono szczegółowe dane dotyczące terenów zieleni miejskiej na obszarze Gminy Łazy.

Tabela 9. Tereny zieleni miejskiej wg GUS w 2014 r.

Wyszczególnienie	Jednostka	2014 r.
Tereny zieleni wg lokalizacji		
Parki spacerowo - wypoczynkowe	obiekty	1
	ha	7
Zieleńce	obiekty	41
	ha	8,70
Zieleń uliczna	ha	2,3
Tereny zieleni osiedlowej	ha	12,10
Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej	ha	27,80
Cmentarze	obiekty	6
	ha	12,20
Lasy Gminne	ha	43,90
Tereny zieleni w gestii samorządów miast		
Parki spacerowo-wypoczynkowe	obiekty	1
	ha	7
Zieleńce	obiekty	41
	ha	8,7
Tereny zieleni osiedlowej	ha	0,8
Żywopłaty	m	923
Nasadzenia i ubytki wg lokalizacji		
Nasadzenia krzewów ogółem	szt.	189
Ubytki drzew ogółem	szt.	b.d.

Zródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ochrona lasów

Według danych GUS tereny leśne w Gminie Łazy zajmują powierzchnię 5 931,26 ha, w tym obszary leśne Skarbu Państwa to 4 019,36 ha, natomiast w rękach prywatnych 1 868,00 ha. Lasy stanowią 43,9 % ogólnej powierzchni Gminy (stan na dzień 31.12.2014 r.)

Nadzór nad lasami państwowymi sprawuje Nadleśnictwo Siewierz. Dla Nadleśnictwa Siewierz obowiązuje Plan urządzania lasu na okres gospodarczy do 31 grudnia 2018 r. Na obszarze podległym Nadleśnictwu Siewierz przeważają lasy w wieku powyżej 81 lat (952,65 ha). Na omawianych terenach leśnych występują lasy mieszane, iglaste i liściaste. Las liściasty zajmuje powierzchnię 182,68 ha, iglasty - 1 178,75 ha, natomiast mieszany – 2 173,11 ha. Największe obszary leśne w Gminie znajdują się w jej południowej części. Powierzchnia lasów ochronnych wynosi 2 729,2978 ha, są to lasy wodochronne i glebochronne.

Główne zagrożenia dla powierzchni lasów stanowią zagrożenia związane ze szlakami komunikacyjnymi, penetracją ludności i zaśmiecaniem.

Ochrona zasobów kopalin

Podstawowymi aktami prawnymi obowiązującymi aktualnie w Polsce w zakresie ochrony zasobów kopalin są:

- Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196 – t. j. ze zm.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 t. j. ze zm.).

Według stanu na dzień 31.12.2014 r. na terenie Gminy Łazy znajduje się 11 złóż kopalni. Obszar Gminy dysponuje bogatymi zasobami surowców mineralnych. Występują tu złoża rud cynku i ołowiu, złoża piasku, dolomitu triasowego, złoża surowca ilastego do produkcji cementu, złoża wapieni i margli oraz złoża wapieni i ilów jurajskich. Występujące na terenie Gminy rodzaje złóż przedstawiono w tab. 10.

Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalni są:

- ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów,
- przekształcenie krajobrazu, które może być powodem obniżenia wartości estetycznych,
- kosztowny i złożony proces rekultywacji terenów zdegradowanych w wyniku działalności górniczej po zakończeniu eksploatacji,
- nielegalne wydobycie kopalni.

Tabela 10. Złoża kopalni na terenie Gminy Łazy

Nazwa złoża	Zasoby bilansowe		Powierzchnia złoża [ha]
	Wyszczególnienie	Ilość [tys. Mg]	
„Rodaki - Rokitno Szlacheckie”	ruda cynku i ołowiu	2 494	178,8
„Gołuchowice”	ruda cynku i ołowiu	5 110,00	627,7
„Zawiercie II”	b.d.	b.d.	b.d.
„Zawiercie III”	ruda cynku i ołowiu	29876,85	395,10
„Chruszczobród”	dolomit triasowy	191 317	126,4
„Chruszczobród I”	dolomit triasowy	17 443,7	19,4
„Chruszczobród II”	dolomit triasowy	30 830,8	28,8
„Chruszczobród - Piaski”	piasek	511,71	9,73
„Wysoka IV”	surowiec ilasty do produkcji cementu	8 673	26,02
„Niegowonice - Rokito”	wapień i margle	76 100	80,41
„Niegowonice II”	wapień i margle	158 607,54	b.d.
	ił	73 364,33	
„Michałówek-Łazy”	wapień i margle	132	3,08

Źródło: Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy. Część 1: Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego.

Ochrona gleb

Według danych uzyskanych z Urzędu Miejskiego w Łazach tereny rolnicze stanowią 5 268 ha, czyli około 40% ogólnej powierzchni, natomiast lasy 5 920 ha, czyli około 45% całkowitej powierzchni gminy. Strukturę użytkowania gruntów przedstawiono w tab. 11.

Tabela 11. Struktura gruntów na terenie Gminy Łazy

Wyszczególnienie	Rodzaje gruntów na terenie gminy Łazy					
	Grunty orne	Grunty pod wodami	Łąki	Tereny przemysłowe	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Tereny pozostałe
Powierzchnia [ha]	3217	36	1687	26	6272	2 055
Powierzchnia gminy Łazy [ha]	13 293					

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego w Łazach, dane na 2015 r.

Na terenie Gminy Łazy występuje różnorodna mozaika gleb. W zależności od położenia geograficznego spotykamy następujące rodzaje gleb:

- w dolinach rzek - mady i piaski rzeczne;

- w obniżeniach Czarnej Przemszy (w Kotlinie Mitręgi) - ropy szarozielonawe, glinki i żwiry kwarcowe;
- na pozostałych terenach miejscami - ropy czerwone i pstre, ropy ciemnoszare z syderytami, wapienie piaszczyste, zlepieńce, wapienie skaliste i pyłowe oraz margle;
- we wschodniej części gminy - piaski rzeczne teras i powierzchni akumulacyjnych;
- w kotlinie Mitręgi - gleby pseudobielicowe i wylugowane, wytworzone z piasków słabogliniastych i luźnych;
- na wychodniach ostańców jurajskich - ciężkie ropy jurajskie i rędziny.

W obszarach zurbanizowanych występują gleby antropogeniczne, lokalnie znacznie przekształcone - osuszone, zawodnione. Gleby o najwyższym stopniu przydatności rolniczej występują w kompleksach i płatami na zboczach w okolicy Wysokiej, Rokitna Szlacheckiego, Niegowonic, Grabowej i Chruszczobrodu. Na obszarze gminy przeważają gleby niskich klas bonitacyjnych.

Na terenie gminy Łazy większość gleb o przeznaczeniu rolniczym jest trudna do upraw ze względu na nadmierne uwilgocenie terenu spowodowane wysokim poziomem zalegania warstw nieprzepuszczalnych oraz przesuszeniem terenu o pochodzeniu naturogenicznym i antropogenicznym.

Zanieczyszczenie gleb

Zjawisko zanieczyszczenia gleb na terenie gminy Łazy może odnosić się głównie do obecności metali ciężkich takich jak: kadm, ołów, nikiel, miedź, cynk i ropopochodnych. Zanieczyszczenia te występują przede wszystkim:

- na terenach i w otoczeniu dużych zakładów przemysłowych,
- w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów.

Na terenach rolniczych mogą występować zanieczyszczenia chemicznymi środkami do produkcji rolnej w wyniku ich niewłaściwego stosowania.

Badania gleb

Na podstawie Prawa ochrony środowiska, oceny jakości gleby i ziemi oraz obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Starosta prowadzi okresowe badania jakości gleby i ziemi.

Na terenie powiatu zawierciańskiego prowadzono badanie gleb w latach 2006-2011 oraz w 2013 roku. Przebadane zostały użytki rolne we wszystkich 10 gminach powiatu. Przebadano łącznie 62 592 ha użytków rolnych. Badania wykonywała Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, która pobrała łącznie 249 próbek. Badania prowadzono w zakresie:

- określenie zawartości w glebach oraz materiale roślinnym metali ciężkich: ołowiu, kadmu, niklu i rtęci,
- określenie odczynu pH gleb,
- określenie zasobności gleb w fosfor, potas i magnez,
- określenie zawartości mikroelementów w formie przyswajalnej: boru, manganu, miedzi, cynku i żelaza w glebach,
- określenie zawartości azotu mineralnego w glebach z 3 poziomów (0-30 cm, 30-60 cm, 60-90 cm).

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest jednym z podstawowych warunków realizacji Programu Ochrony Środowiska. Świadome wspólnoty społeczne podejmują liczne lokalne akcje proekologiczne oraz sprawują społeczną kontrolę nad działaniami przedsiębiorstw i instytucji. Dlatego też konieczne jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Łazy szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a także o działaniach instytucji w sektorze ochrony środowiska.

Droga do racjonalnego gospodarowania środowiskiem i jego zasobami naturalnymi prowadzi przede wszystkim przez świadomość ekologiczną mieszkańców Gminy.

Kierunki edukacji w Polsce wyznacza Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”. Wskazuje ona na konieczność włączania treści dotyczących

ochrony środowiska do programów edukacji formalnej, a także wspierania programów edukacji nieformalnej.

Edukację ekologiczną najłatwiej jest prowadzić wśród dzieci i młodzieży w trakcie zajęć szkolnych. Bardzo ważne są wówczas zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawioną problematyką, co pomaga wykształcić u niego umiejętność wnikliwej obserwacji, spostrzegawczości, kojarzenia i wyciągania odpowiednich wniosków. Dla skutecznego wdrożenia założeń niniejszego dokumentu kluczowe znaczenie ma także odpowiednie przygotowanie pracowników administracji państwowej, samorządowej, nauczycieli oraz pracowników firm, a także ogólnodostępna akcja informacyjna dla społeczeństwa. Wśród mieszkańców Gminy należy wzbudzić zainteresowanie stanem środowiska i możliwościami jego poprawy, a także wywołać poczucie odpowiedzialności i zaangażowania ich w procesy decyzyjne.

Edukacja mieszkańców może być prowadzona m.in. poprzez druk ulotek i broszurek informacyjnych dostarczanych do każdego gospodarstwa domowego, plakaty rozwieszane w często odwiedzanych przez mieszkańców Gminy miejscach np. w przedszkolach, szkołach, w okolicy kościołów i sklepów, publikacje w prasie lokalnej czy konkursy i informacje przekazywane w trakcie ogłoszeń parafialnych oraz obchodów święta plonów.

Edukacja ekologiczna w Gminie Łazy

Gmina Łazy jest organizatorem wielu akcji o charakterze ekologicznym. Na terenie Gminy odbywają się kampanie edukacyjne oraz konkursy, w ramach których przeprowadzana jest zbiórka odpadów segregowanych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. Gmina zachęca placówki oświatowe do brania udziału w konkursach ekologicznych dotyczących zbiórki makulatury i zużytych baterii.

Na terenie Gminy Łazy edukacja ekologiczna jest szeroko rozpropagowana wśród dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. W szkołach na terenie Gminy funkcjonują koła ekologiczne i przyrodnicze, organizowane są liczne zajęcia, przedstawienia, warsztaty, konkursy plastyczne. Uczniowie biorą udział w cyklicznych programach oraz konkursach takich jak: „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”, „Kwiat za surowiec”, „Odpadowa (r) ewolucja”, „Śmieciosztuka – czyli drugie życie śmieci”, „Drugie życie elektrośmieci”, „Segregowanie śmieci”, „Recykling drugie życie śmieci”, „Segregowanie śmieci potrafią nawet małe dzieci”, „O ekologię dbasz, czystą Ziemię masz”, „Drzewa naszych lasów”, „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski”, „Zapobiegamy pożarom”, „Młodzież zapobiega pożarom”, „Jak ocalić świat”, „Kubusiowi przyjaciele natury” oraz Ogólnopolski konkurs „Listy do Ziemi” i Międzynarodowy konkurs Eko- Planeta.

Jednym z istotnych elementów w realizacji celów „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy” jest edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Stałe podnoszenie świadomości ekologicznej, jako element wzmacniający poziom akceptacji działań proekologicznych podejmowanych przez instytucje publiczne wynika bezpośrednio z Polityki Ekologicznej Państwa. Podejmowane akcje ekologiczne kierowane do mieszkańców Gminy zarówno dla najmłodszych, jak i najstarszych procentują zmniejszeniem zaśmiecenia i zanieczyszczenia środowiska, stąd celowe jest ich kontynuowanie.

Edukacja ekologiczna ma na celu zapewnienie rozwoju społeczeństwa realizującego zasady zrównoważonego rozwoju i posiadającego umiejętność oceny stanu bezpieczeństwa ekologicznego. Natomiast prawo do informacji o środowisku jest jednym z najważniejszych instrumentów ochrony środowiska i elementem, dzięki któremu społeczeństwo ma możliwość wpływania na procesy podejmowania decyzji, których skutki mają znaczenie dla środowiska.

Gospodarka wodno-ściekowa

Stan wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach Programu Monitoringu Środowiska wynika z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r., poz. 469, t. j.) zwanej dalej ustawą - Prawo wodne, przy czym zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

Niestety w ostatnich latach żaden z punktów pomiarowych, prowadzonych przez WIOŚ w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, nie znalazł się w obrębie gminy Łazy. Poza gminą natomiast, w 2012 roku skontrolowane zostały dwie rzeki, które przez Łazy przepływają, były to:

- Centuria, której punkt kontrolny wyznaczono przy ujściu do Białej Przemszy (2010 r.),
- Biała Przemsza, skontrolowana w dwóch punktach: w Maczkach i w ujściu do Przemszy (2011 r.).

Wyniki pomiarów w zależności od punktu kontrolnego były dość zróżnicowane i nie dały jednoznacznej informacji o stanie wód w omawianych rzekach. Najlepiej oceniono rzekę Centurię, której stan ekologiczny określono jako dobry. Również dobrze oceniono rzekę pod względem klasy elementów biologicznych i fizyko-chemicznych oraz zawartości substancji szczególnie szkodliwych. Gorzej w podobnym zestawieniu wypada Biała Przemsza, szczególnie na badanym odcinku od Koziego Brodu do ujścia. Stan ekologiczny określono jako umiarkowany, natomiast klasę elementów fizyko-chemicznych jako poniżej stanu dobrego. Ogólne wyniki uzyskane podczas badania przedstawiono w tab.12.

Tabela 12. Klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego i chemicznego wód w punktach pomiarowo-kontrolnych

Nazwa JCW	Kod JCW	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Ocena jakości wód powierzchniowych		
			Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizyko-chemicznych	Klasa elementów chemicznych
Centuria	PLRW 20005212829	Centuria - ujście do Białej Przemszy	II	II	-
Biała Przemsza od Ryczówka do Koziego Brodu	PLRW 20008212859	Biała Przemsza - w Maczkach	III	II	*PSD
Biała Przemsza od Koziego Brodu do ujścia	PLRW 2000821289	Biała Przemsza - ujście do Przemszy	IV	PPD	*PSD

*poniżej stanu dobrego

Źródło: WIOŚ 2012r.

Wody podziemne

Gmina Łazy, podobnie jak większość gmin powiatu zawierciańskiego, charakteryzuje się bogatym zasobem wód podziemnych. Pod względem hydrologicznym, należy ona do obszaru bytomsko-olkuskiego i położona jest na dwóch Głównych Zbiornikach Wód Podziemnych (GZWP).

Zdecydowana większość terenu miasta to GZWP nr 454 Olkusz-Zawiercie, którego całkowite zasoby wodne szacuje się na poziomie 391 tys. m³/d. Jest to najbardziej zasobny zbiornik triasowy Monokliny Krakowsko-Śląskiej, rozciągający się od terenów Będzina i Piekar Śląskich na zachodzie

do terenów Olkusza i Zawiercia na wschodzie, którego powierzchnia całkowita wynosi 732 km². Znaczna część omawianego zbiornika to obszar o niskim i bardzo niskim stopniu zagrożenia, który wzrasta w granicach doliny Przemszy k. Olkusza i Łaz Błędowskich, gdzie stopień zagrożenia określa się jako średni, wysoki, a nawet bardzo wysoki. W związku z powyższym na terenie gminy wydzielono obszary szczególnej ochrony zbiorników wód podziemnych w zasięgu GZWP nr 454 z najwyższą ochroną w części wschodniej i wysoką w części południowo-wschodniej.

Południowo wschodnia część gminy położona jest na Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych nr 326 Częstochowa (Wschód), którego całkowita powierzchnia wynosi 3 257 km², a zasoby dyspozycyjne oszacowano na 1 020 m³/d. Zbiornik obejmuje niespełna 10% powierzchni gminy.

Stan wód podziemnych

Podstawa prawna:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, t. j. ze zm.) – art. 26;
- ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r., poz. 469) – art. 38a ust.1, art. 155a, art.155b;
- rozporządzenie MŚ z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2093);
- rozporządzenie MŚ z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 143, poz. 896);
- rozporządzenie MŚ z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550, ze zm.);

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych. Prowadzone badania będą miały na celu dostarczenie danych o jakości wód podziemnych dla potrzeb związanych z osiągnięciem dobrego stanu chemicznego określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną. W ramach podsystemu monitoringu jakości wód podziemnych badania prowadzone będą w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych (w tym części uznanych za zagrożone nie osiągnięciem dobrego stanu).

W roku 2014 WIOŚ w Katowicach, w ramach regionalnego monitoringu województwa śląskiego przeprowadził badania kontrolne stanu wód podziemnych w trzech punktach leżących w obszarze gminy Łazy. Wszystkie punkty należały do tej samej Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 135. Wyniki przeprowadzonych badań przedstawiono w tab. 13

Tabela 13. Punkty monitoringu wód podziemnych na terenie Gminy Łazy wraz z jakością wody w latach 2009-2010

Numer punktu	Nazwa punktu/ Nr GZWP	Gmina	Rodzaj monitoringu	JCWPd	Stratygrafia ujętej warstwy	Klasa jakości
						2014 r.
0005/R	Ciągowice	Łazy	R	135	T2	II
0009/R	Hutki Kanki	Łazy	R	135	T2	II
0060/R	Niegowonice	Łazy	R	135	T2	II

Źródło: WIOŚ Katowice

Gospodarka wodno - ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

W Gminie Łazy zaopatrzenie w wodę odbywa się w oparciu o lokalne zasoby wód głębinowych, prowadzone jest przez Promax Sp. z o.o. w Łazach, ul. Pocztowa 14. Pobór wody następuje z 8 ujęć zlokalizowanych na terenie gminy.

W tab. 14 i 15 przedstawiono wykaz ujęć wody na terenie gminy Łazy wraz z danymi dotyczącymi poboru wody i wydajności.

Tabela 14. Wykaz ujęć wody na terenie gminy Łazy

Rejon, nazwa ujęcia	Pobór wody w m ³ za 2014 r.				
	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	Rok
Hutki Kanki HK1	5472	5760	9508	7708	28490
Rokitno Szlacheckie	25705	22359	32667	100681	1811412
Ciągowice OP1	16650	20320	30840	28140	95950
Ciągowice OP1-bis	33610	34350	20620	23340	111920
Łazy S-1	66585	37060	62190	46022	211857
Łazy S1- bis	19376	54195	36946	35637	146154
Niegowonice S2	42640	53530	67340	79610	243120
Wiesiołka	35957	37289	36266	40708	150220

Źródło: PROMAX Sp. z o.o.

Tabela 15. Wydajność według pozwolenia wodnoprawnego

Nazwa ujęcia	Wydajność		
	godzinowa [m ³ /h]	dobowa. [m ³ /d]	roczne [m ³ /rok]
Hutki Kanki HK1	32	512	187392
Rokitno Szlacheckie	60	800	295650
Ciągowice OP1	100	2000	730000
Ciągowice OP1-bis	100	2000	730000
Łazy S-1	120	2640	960000
Łazy S1- bis	120	2640	960000
Niegowonice S2	100	2000	730000
Wiesiołka	60	1320	481800

Źródło: PROMAX Sp. z o.o.

Stan techniczny ujęć określa się jako dobry, w związku z tym w najbliższych latach nie planuje się budowy ujęć, ani stacji uzdatniania wody.

Łączna długość sieci wodociągowej na terenie gminy wynosi 112,53 km i obejmuje 99,8% mieszkańców (około 15 osób zaopatruje się w wodę ze studni). Stan techniczny sieci określa się na dostateczny. Około 50 km odcinków sieci powinna zostać wymieniona.

W roku 2016 planuje się następujące prace modernizacyjne:

- budowa wodociągu PE Ø 160mm / 110 mm – długość 1,6 km ulica Topolowa do Błojca w miejscowości Grabowa,

Koszt 320.000 zł, środki własne + pozostałe kapitały rezerwowe

- budowa wodociągu PE Ø 160mm długość 600 m ulica Ogrodowaowa w miejscowości Grabowa,

Koszt 180.000 zł, środki własne + pozostałe kapitały rezerwowe

- budowa wodociągu PE Ø 75mm długość 600 m ulica Leśna w miejscowości Wysoka

Koszt 120.000 zł, środki własne + pozostałe kapitały rezerwowe

- budowa wodociągu PE Ø 160mm długość 580 m ulica Jurajska w miejscowości Hutki Kanki
Koszt 116.000 zł, środki własne + pozostałe kapitały rezerwowe

Porozumienia z inwestorem prywatnym na budowę sieci 2016 r.:

- ul. Podgórna Łazy 45000 zł
- ul. Sosnowa Rokitno Szlacheckie 8000 zł

Wodę do budynków doprowadza 4917 przyłączy, z czego aż 70% powinno zostać wymienionych. Stan techniczny sieci określa się jako dostateczny. Obecnie do sieci podłączonych jest 655 podmiotów usługowych. W sektorze gospodarstw domowych zużywa się rocznie 1 541 383,73 m³/rok, natomiast w sektorze usługowym 292 766,14 m³/rok.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia prowadzony jest przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu.

Na terenie powiatu zawierciańskiego ustalonych zostało 128 stałych, monitoringowych punktów kontrolnych pobierania próbek wody, z których pobierana jest woda do badań laboratoryjnych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego Powiatowej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej w Zawierciu oraz wewnętrznej kontroli jakości wody przedsiębiorstw wodociągowych i wodociągowo-kanalizacyjnych.

Jakość wody surowej odpowiada jakości wody do picia zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia. (Dz. U. 2015 nr 0 poz. 1989)

Gospodarka ściekowa

Obecnie w gminie Łazy z sieci kanalizacyjnej korzysta 4 364 osób, co stanowi bardzo niski stopień ogółu mieszkańców. Długość istniejącej sieci kanalizacyjnej to 17,7 km. Obecnie około 87% gminy pozbawione jest dostępu do sieci kanalizacyjnej

Oczyszczanie mechaniczno – biologiczne odbywa się w układzie urządzeń : krata, piaskownik (separowany tłuszcz i piasek), następnie ścieki przepływają do części biologicznej oczyszczalni gdzie poddawane są natlenianiu a następnie w osadnikach sedimentacji. Osady wydzielone podczas oczyszczania ścieków trafiają do zbiornika osadów a następnie na prasę odwadniającą.

Projektowa przepustowość oczyszczalni ścieków wynosi 1050 m³/d. Stan techniczny oczyszczalni oceniamy jako dobry/bardzo dobry. Oczyszczalnia funkcjonuje trzy lata.

Tereny przemysłowe

Zarówno w unijnym, jak i polskim ustawodawstwie brak jest odrębnych przepisów prawnych, które regulowałyby zagadnienia dotyczące zagospodarowania zdegradowanych terenów przemysłowych. Zapisy dotyczące problematyki tych terenów można znaleźć w dyrektywach i ustawach wymienionych poniżej:

- Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu;
- Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego.

Ustawowa odpowiedzialność za tereny porzucone (w tym przemysłowe), należy do władającego terenem lub podmiotu, który spowodował degradację, a odpowiedzialność administracyjna spada na Starostę. System ten nie funkcjonuje jednak najlepiej, a w niektórych przypadkach nie działa wcale. Większość terenów przemysłowych należy obecnie do skarbu państwa, który z powodu braku funduszy podejmuje bardzo ograniczone działania. Rozwiązaniem problemu w dużej mierze mogłyby

być działania prywatnych inwestorów, aby jednak do tego doszło należy stworzyć środowisko sprzyjające inwestycjom na terenach przemysłowych. W tym celu niezbędne jest dokładne rozpoznanie zanieczyszczeń obszarów zdegradowanych, a łączny koszt ich rekultywacji i zakupu nie może przekraczać kosztów terenów „zielonych” (niezdegradowanych). Inwestor musi mieć pewność, że przedsięwzięcie odnośnie terenu przemysłowego jest opłacalne i nie wiąże się z ryzykiem ekologicznym.

Przemiany gospodarcze jakie miały miejsce na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat sprawiły pojawianie się nowej kategorii zdewastowanych terenów związanej z zaprzestaniem działalności gospodarczej zakładów przemysłowych. Ponadto, należy spodziewać się przybywania kolejnych terenów tego typu. Z doświadczenia krajów Europy zachodniej jednoznacznie wynika, iż próba rozwiązania tego problemu nie jest kwestią kilku lat, ale problemem wymagającym długotrwałej pracy polegającej na zmuśnym przywracaniu terenom ich użyteczności gospodarczej.

Problem ponownego wykorzystania terenów przemysłowych i zdegradowanych jest szczególnie istotny w kontekście Województwa Śląskiego, ponieważ w jego obrębie istnieje najwięcej tego typu obszarów. W 2008 r. na zlecenie Wydziału Gospodarki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych oraz Główny Instytut Górnictwa opracowały „*Wojewódzki program przekształceń terenów przemysłowych i zdegradowanych wraz z koncepcją rozbudowy narzędzi informatycznych oraz prognozą jego oddziaływania na środowisko*”. Program stanowi zaczątek budowy systemu wspierającego rekultywację terenów i skierowany jest do gmin, które są głównym podmiotem wdrażającym.

Tereny zdegradowane występujące na terenie Gminy Łazy to w szczególności obszary powstałe w wyniku działalności wydobywczej, a także tereny po zamkniętych grupach torów na stacji Łazy. Zestawienie tych terenów przedstawia tab. 16, natomiast na rys. 4 przedstawiono położenie obszarów przemysłowych na terenie Gminy Łazy.

Powodzie mogą być wynikiem normalnych zjawisk przyrodniczych, którym człowiek nie może zapobiec albo wynikiem działalności człowieka poprzez zakłócenie normalnych zjawisk przyrodniczych, a także wynikiem awarii technicznych urządzeń. Główną przyczyną powodzi jest większy opad wody w stosunku do możliwości infiltracyjnych gleby w jednostce czasu.

Przyczyny naturalnych wezbrań są następujące:

- wezbrania nawalne – pochodzące z gwałtownych deszczy (30 – 40 mm) w krótkim okresie czasu, niedające się przewidzieć,
- wezbrania rozlewne – pochodzące z deszczy głównie w miesiącach letnich przy opadach trwających 3-5 dni, które są możliwe do przewidzenia,
- wezbrania zatorowe – wynikające z zatkania profilu rzecznoego tzw. śryżem i lodem dennym, ma to miejsce w okresie wiosennym po mroźnej zimie (śryż – są to kryształki lodu zbite w gąbczastą masę tworzącą się w wodzie o temp. < 0°C),
- roztopy – w wyniku topnienia śniegu i lodu, które mogą być:
  - ✓ solarne – przy dodatnich temp., w ciągu dnia i mroźnej temp., w ciągu nocy,
  - ✓ adekwatno – opadowe – przy topnieniu śniegu z opadami deszczu.

Wezbrania prowadzące do powodzi mogą być wynikiem działalności człowieka, do których głównie należą:

- awarie zapór wodnych, którym towarzyszy gwałtowny spływ wody na tereny leżące poniżej zapory,
- zalanie polderów, co ma miejsce w czasie sztormu (polder – osuszony, depresyjny teren przymorski lub przy obwałowaniach rzek),
- regulacje rzek polegające na skróceniu koryta rzeki, aby poprawić jej spławność przez likwidację licznych meandrów zmniejszając w ten sposób pojemność rzeki, a także jej zdolność infiltracyjną,
- wylesianie znacznych obszarów, które mają dużą zdolność zatrzymywania wody z opadów głównie przez system korzeniowy.

Przed skutkami powodzi można zabezpieczyć się poprzez:

- unikanie zabudowy na terenach zalewowych,
- pogłębianie koryta rzeki,
- właściwe utrzymanie wałów i koryta rzeki poprzez usuwanie krzewów, drzew i innych przeszkód utrudniających spływ wody,
- dbałość o czystość międzywałów,
- zwiększenie retencji przez zalesianie (retencja lasu jest 10 x większa niż pola ornego),
- budowę zbiorników retencyjnych szczególnie w górnych odcinkach rzek a w dolnych budowę polderów i zbiorników wodnych (zbiorniki retencyjne można wykorzystać do wytwarzania energii elektrycznej i sportów wodnych),
- świadome przerywanie wałów i kierowanie wezbranych wód na przyległe tereny chroniąc niżej położone tereny zaludnione i ważne obiekty przemysłowe uzyskując w ten sposób wytłumienie naporu fali powodziowej (ważna tu jest ścisła koordynacja działań w czasie),
- budowę wrót i śluz do wprowadzania i odprowadzania wód, co pozwala złagodzić siłę naporu wód i tak nią pokierować aby omijała zagrożone tereny,
- stworzenie sprawnych i odpowiedzialnych służb znających swoje obowiązki i kompetencje,
- rozbudowę sieci wodowskazów, aby informacja o nadchodzącej fali powodziowej była pełna,
- tzw. „małą retencję”, tj. budowę stawów, zastawek piętrzących i małych zbiorników, co przyczyni się także do rozwoju agroturystyki,
- budowę tzw. „zbiorników suchych” poniżej zbiornika retencyjnego w celu okresowego hamowania odpływu i łagodzenia kształtu fali powodziowej.

W **Programie małej retencji dla Województwa Śląskiego** (Uchwała nr II/43/1/2006 z dnia 16 stycznia 2006 r. Sejmiku Województwa Śląskiego) z aneksem z dnia 28 sierpnia 2006 r. (Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr II/51/2/2006) ujęto działania na rzecz poprawy stanu, odbudowy

oraz powiększenia zasobów wodnych kraju i elementów ochrony przeciwpowodziowej. Jako priorytetowe kierunki działań z zakresu małej retencji przyjęto:

- odbudowę, modernizację i budowę urządzeń piętrzących w celu wykorzystania wody do nawodnień, spowolnienia odpływu wód powierzchniowych oraz ochrony gleb torfowych,
- uzupełnienie i modernizację obiektów melioracyjnych pod kątem zachowania równowagi ekologicznej biotopów,
- odbudowę, modernizację i budowę budowli piętrzących i stopni przeciwerozrywnych dla podniesienia poziomu wody gruntowej na obszarach przyległych,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych sztucznych zbiorników wodnych o pojemności do 5 mln m³ na rzekach i potokach,
- odbudowę, modernizację i budowę nowych stawów rybnych,
- piętrzenie istniejących małych jezior i magazynowanie dodatkowych zasobów wody z jednoczesnym podniesieniem walorów krajobrazowych i estetycznych środowiska przyrodniczego.

W lutym 2012 r. firma LEMTECH Konsulting Sp. z o.o. z Krakowa opracowała „**Aktualizację Programu małej retencji dla województwa śląskiego** wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego*”.

W wykazie obiektów małej retencji ujętych w „*Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego*” znajduje się zbiornik wodny Zalew. Parametry tego zbiornika przedstawiono w tab. 17.

Tabela 17. Wykaz obiektów małej retencji ujętych w Aktualizacji Programu małej retencji dla województwa śląskiego zlokalizowanych na terenie Gminy Łazy

Lp.	Lokalizacja obiektu		Nazwa obiektu	Rzeka/ciek/potok	Zbiornik, polder lub starorzecze/staw	Funkcje obiektu	Obecność przeplawki
	Gmina	Miejscowość					
1.	Łazy	Łazy	Zbiornik wodny „ZALEW”	Mitrega	Zbiornik retencyjny boczny	Zbiornik przeciwpowodziowy i retencyjno-rekreacyjny	NIE

Źródło: Aktualizacja Programu małej retencji dla województwa śląskiego

Zagrożenia powodziowe

Jak wynika z zapisów Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy z dnia 22 stycznia 2015 r., na omawianym terenie występują górne źródłiskowe odcinki rzek i potoków o niewielkich przepływach, dlatego Gmina nie jest narażona na niebezpieczeństwa powodzi powodujących zagrożenia życia i mienia ludności, występują natomiast okresowe podtapianie terenów dolinnych.

Za tereny zagrożone zalewami można uznać niewielki obszar dzielnicy Młynek, Gzichowa i Chruszczobrodu – Piaski. Obszarem podatnym na podtapianie gruntów sąsiednich jest dolina rzeki Mitręgi, przepływająca przez Rokitno Szlacheckie, Łazy, Wiesiółkę, Chruszczobród i Chruszczobród – Piaski.

Obszarem narażonym na niebezpieczeństwo powodzi o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia jest teren w Łazach w dzielnicy Młynek przyległy do rzeki Mitręga.

Gospodarka odpadami komunalnymi

Właściwa gospodarka odpadami stała się obecnie, jednym z czołowych działań na rzecz ochrony środowiska. Gmina Łazy realizując odgórnie przyjęte plany i założenia podejmuje czynności, których kierunek i zakres jest zgodny z założeniami określonymi w Planie Gospodarki Odpadami i w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy, jak również w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” i w Strategii Rozwoju Powiatu Zawierciańskiego oraz w aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego.

Źródłami powstawania odpadów komunalnych są przede wszystkim:

- gospodarstwa domowe,
- obiekty infrastruktury (z sektora handlu i usług).

Na terenie Gminy Łazy odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zarówno zmieszane jak i segregowane odbierane są przez konsorcjum firm: Alba Południe Polska Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza ul. Starocementarna 2 oraz Alba MPGK Sp. z o.o. Dąbrowa Górnicza ul. Starocementarna 2.

Odpady segregowane są do trzech rodzajów worków i pojemników w zależności od zabudowy:

- szkło – kolor zielony
- papier, tektura-kolor niebieski,
- tworzywa sztuczne, opakowania wielomateriałowe, metal – kolor żółty.

Na terenie Gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) prowadzony przez firmę Promax Sp. z o.o. ul. Poczтовая 14 w Łazach.

Ilość odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Łazy w 2014 r. w rozbiciu na poszczególne frakcje przedstawiono w tab. 18.

Tabela 18. Zestawienie ilości zebranych odpadów komunalnych na terenie Gminy Łazy w 2014 r.

Rodzaj odpadu	Masa opadów odebranych [Mg/rok]
	2014
Odpady ulegające biodegradacji w tym papier i tektura – 100%	0
Szkło	284
Odpady opakowaniowe	284
Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2456
Odpady wielkogabarytowe	41,8
Zużyty sprzęt „ee”	0,6
Odpady budowlane	9
Suma	3077,8

Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Łazy za 2014 r.

W związku z brakiem możliwości przetwarzania odpadów na terenie Gminy Łazy wszystkie odpady komunalne w 2014 r. zostały przekazane do następujących instalacji:

Kod odpadu 20 03 01

1. Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Alba MPGK Sp. z o.o. Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych Lipówka 2 Dąbrowa Górnicza, ul. Główna 144a,
2. Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów MPGK Zabrze. Zakład segregacji i kompostowni ul. Cmentarna 19f 41-800 Zabrze,
3. ZPPA Remondis Sp. z o.o. 0/Sosnowiec. Dąbrowa Górnicza ul. Puszkina 41,

Kod odpadu 19 12 12

1. Składowisko odpadów Miejski Zakład Gospodarowania Odpadami Dąbrowa Górnicza, ul. Główna 144a,
2. Instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów Kompostownia Alba MPGK Sp. z o.o. Zakład Przetwarzania Odpadów Komunalnych Lipówka II Dąbrowa Górnicza, ul. Główna 144a,
3. Instalacja do produkcji paliwa alternatywnego ZPPA Remondis Sp. Z o.o. o/Sosnowiec Dąbrowa Górnicza ul. Puszkina 41,
4. Składowisko Odpadów Landeco Sp. z o.o. ul. Zwycięstwa 4, 41-100 Siemianowice Śląskie,
5. Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Wojkowicach, ul. Długosza 27 Recykling Wojkowice Sp. z o.o. ul. Długosza 27 42-580 Wojkowice,
6. Instalacja do produkcji paliwa alternatywnego Zakład Przerobu Odpadów Przemysłowych w Myszkowie, ul. Pułaskiego 68G,
7. Instalacja do przetwarzania odpadów innych niż niebezpiecznych na paliwo alternatywne Dobra Energia Sp. Z o.o. ul. Głowackiego 87, 28-300 Jędrzejów,
8. Instalacja do przetworzenia odpadów balastowych zawierających frakcje metaliczne ul. Chopina, 94, 43-600 Jaworzno DAN PLAST RECYKLING S.C. ul. Cyganerii 27/11, 43-100 Tychy,
9. GUM RECYKLING Sp. z o.o. ul. Kleszczowa 36, 44-240 Żory,
10. TRANS-KRUSZ EKO Sp. z o.o. Pyskowie Zaolszany, dz. nr 246/ 144, ul. Rybnicka 6, 43-200 Pszczyna,
11. Składowisko odpadów MPGK Świętochłowice Sp. z o.o. ul. Wojska Polskiego, Świętochłowice.

5. Cele Programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

Wyznaczone cele i kierunki interwencji są zgodne z celami i kierunkami interwencji określonymi w projekcie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019”, które brzmią:

- Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu zawierciańskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych,
- Ograniczenie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,

- Rozwój edukacji ekologicznej skierowanej na zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii, modernizacji ogrzewania i stosowania odnawialnych źródeł energii,
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,
- Budowa, remonty dróg powiatowych, modernizacje nawierzchni dróg celem poprawy bezpieczeństwa, płynności ruchu, zwiększenia możliwości rozwoju komunikacji publicznej,
- Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza, zgodnie z wynikami rocznej oceny jakości powietrza w strefach.

Sprecyzowane cele i kierunki interwencji wynikają ponadto z opracowanej analizy SWOT Gminy Łazy w aspekcie środowiskowym. Zestawienie celów i kierunków interwencji przedstawiono w tab. 19 poniżej.

Nakłady na realizację zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019 przedstawiono w tab. 20 poniżej (harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań).

W harmonogramie wyodrębnione zostały zadania własne gminy finansowane z budżetu oraz zadania monitorowane realizowane ze środków zewnętrznych.

Wdrażanie Programu ochrony środowiska powinno być możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania, w którym podstawowymi źródłami są zarówno środki budżetowe jak i pozabudżetowe tj. fundusze ekologiczne, programy pomocowe oraz środki własne inwestorów, a także budżet gminy. Do instrumentów finansowych gminy w zakresie ochrony środowiska należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska,
- kary za korzystanie ze środowiska,
- inne.

Jednostki organizacyjne, instytucje i podmioty realizujące zadania inwestycyjne w zakresie ochrony środowiska i przyrody oraz zadania w zakresie edukacji ekologicznej, mogą uzyskać pomoc finansową ze środków funduszy strukturalnych, funduszy celowych, fundacji oraz banków.

W zależności od rodzaju zadania formą dofinansowania może być dotacja, preferencyjny kredyt lub pożyczka.

Poniżej przedstawiono potencjalne źródła finansowania dla zadań określonych w Programie ochrony środowiska:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW),
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (WFOŚiGW),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (RPOWŚ),
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko.

Tabela 19. Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska Gminy Łazy

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyko
1	Klimat i powietrze	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	Ograniczenie niskiej emisji	Kontynuacja realizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej oraz Programu Ograniczenia Niskiej Emisji	Zadanie własne gminy	Niefektywny system realizacji programów ochrony powietrza
2	Klimat i powietrze	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	Ograniczenie niskiej emisji	Rozwój edukacji ekologicznej skierowanej na zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii, modernizacji ogrzewania i stosowania odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne gminy	Brak zainteresowania społecznego
3	Klimat i powietrze	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	Ograniczenie emisji liniowej	Budowa, remonty dróg gminnych, modernizacje nawierzchni dróg celem poprawy bezpieczeństwa, płynności ruchu, zwiększenia możliwości rozwoju komunikacji publicznej	Zadanie własne gminy	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
4	Klimat i powietrze	Poprawa jakości powietrza na terenie gminy	Ograniczenie niskiej emisji	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Zadanie własne gminy	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
5	Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości wód	Uniknięcie przekroczeń parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych wody	Badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody	Zadanie monitorowane: Promax Sp. z o. o.	Zbyt mała częstotliwość prowadzonych badań
6	Gospodarowanie odpadami	Poprawa jakości zdrowia mieszkańców	Eliminowanie odpadów niebezpiecznych ze środowiska	Kontynuacja likwidacji odpadów azbestowych na terenie gminy	Zadanie własne gminy	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych
7	Gospodarowanie wodami	Poprawa jakości życia mieszkańców	Ograniczenie ilości zbiorników bezodpływowych	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w mieście Łazy - etap II	Zadanie własne gminy	Brak środków w budżecie, nieotrzymanie środków zewnętrznych

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 20. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji zadań Programu Ochrony Środowiska Gminy Łazy

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Lata realizacji zadania	Podmiot odpowiedzialny za realizację zadania	Szacunkowe koszty realizacji zadania [zł]	Źródła finansowania
1	Gospodarowanie odpadami	Oczyszczanie budynków z odpadów zawierających azbest wraz z zapewnieniem bezpiecznego unieszkodliwiania odpadów	2016-2019	Zadanie własne gminy	117 647,00	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
2	Klimat i powietrze	Ograniczanie niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Łazy	2016-2018	Zadanie własne gminy	5 484 422,00	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
3	Klimat i powietrze	Rozwiązywanie problemów niskiej emisji poprzez montaż instalacji solarnej i pomp ciepła w Parku Wodnym Jura w Łazach	2016-2017	Zadanie własne gminy	753 784,00	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
4	Gospodarowanie wodami	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w mieście Łazy - etap II	2016-2019	Zadanie własne gminy	44 309 842,98	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
5	Klimat i powietrze	Wymiana kotłów w budynkach użyteczności publicznej na niskoemisyjne	2016-2020	Zadanie własne gminy	b.d.	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
6	Klimat i powietrze	Realizacja PONE na terenie miasta i gminy Łazy poprzez system zachęt do wymiany systemów grzewczych do uzyskania wymaganego efektu ekologicznego	2016-2020	Zadanie własne gminy	100 000	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
7	Klimat i powietrze	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne) kształtowanie pozytywnych postaw mieszkańców w odniesieniu do: - racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej, wskazanie możliwości oszczędności energii, - możliwości wykorzystania alternatywnych źródeł energii, - uświadamiania mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jaką niesie ze sobą spalanie odpadów w piecach, kotłach domowych Konkursy dla szkół w zakresie oszczędzania mediów	2016-2020	Zadanie własne gminy	b.d.	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
8	Klimat i powietrze	Kontrola gospodarstw domowych w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów	2016-2019	Zadanie własne gminy	b.d.	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019

9	Klimat i powietrze	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników nie powodujących nadmiernej „niskiej emisji”	2016-2019	Zadanie własne gminy	b.d.	Środki własne gminy, środki zewnętrzne
10	Gospodarowanie wodami	Badania fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody	2016-2019	Zadanie monitorowane: Promax Sp. z o. o.	54 952	Środki własne gminy, środki firmy Promax
11	Klimat i powietrze	Budowa, remonty dróg gminnych, modernizacje nawierzchni dróg celem poprawy bezpieczeństwa, płynności ruchu, zwiększenia możliwości rozwoju komunikacji publicznej	2016-2019	Zadanie własne gminy	7 538 785,47	Środki własne gminy, środki zewnętrzne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Łazy

6. System realizacji Programu ochrony środowiska

Realizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2016-2019 spoczywa na władzach gminy. Zakres monitoringu realizacji powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie oceniany będzie co dwa lata tj. w 2018 r. za okres 2016-2017 i w 2020 r. za okres 2018-2019. Ocena ta będzie podstawą do aktualizacji niniejszego dokumentu w 2020 r.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu ochrony środowiska jest dobry system sprawozdawczości, który powinien opierać się na wskaźnikach stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach reakcji działań zapobiegawczych. W tab. 18 przedstawiono wskaźniki monitorowania Programu, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Do określenia niniejszych wskaźników posłużyły dane udostępniane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska (WIOŚ), Główny Urząd Statystyczny (GUS) oraz informacje uzyskane z Urzędu Miejskiego w Łazach. W tab. 21 zestawiono wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska Gminy Łazy.

Tabela 21. Wskaźniki monitorowania Programu

Lp.	Wskaźnik	Wymiar wskaźnika	Stan wyjściowy za 2014 r.
WSKAŹNIKI STANU ŚRODOWISKA			
1.	Jakość wód powierzchniowych	Klasy jakości wód	II,II,IV
2.	Jakość wód podziemnych	Klasy jakości wód	II
3.	Jakość powietrza	Pył zawieszony PM10	C*
		Pył zawieszony PM 2,5	C*
		Dwutlenek siarki	A*/A^
		Dwutlenek azotu	A*
		Tlenki azotu	A^
		Tlenek węgla	A*
		Benzen	A*
		Ozon	C*/A^
		Ołów	A*
		Kadm	A*
		Nikiel	A*
		Arsen	A*
		Benzo(a)piren	C*
4.	Lesistość	Udział lasów w powierzchni powiatu ogółem [%]	43,9
5.	Powierzchnie chronione	Powierzchnia parków krajobrazowych [ha]	1 683
		Powierzchni terenów zieleni miejskiej [ha]	27,8
6.	Pomiary promieniowania elektromagnetycznego	Łazy (miasto)[V/m]	0,58
7.	Gospodarka odpadami komunalnymi	Ilość zebranych zmieszanych odpadów [Mg/rok]	2 456
8.		Ilość zebranych selektywnie odpadów [Mg/rok]	568
WSKAŹNIKI PRESJI NA ŚRODOWISKO			
1.	Wody	Ilość wody zużytej przez gospodarstwa domowe [m ³ /rok]	1 541 383,73
		Długość sieci wodociągowej [km]	112,53
		Ilość ścieków odprowadzonych wg GUS [dam ³ /rok]	143
2.	Uwarunkowania społeczne i ekonomiczne	Liczba mieszkańców Gminy Łazy [szt.]	16 101

Źródło: Opracowanie własne

7. Wykaz materiałów

- 1) Majka M. i inni: Program ochrony środowiska dla Gminy Łazy na lata 2012-2015, Łazy, czerwiec 2012 r.
- 2) Uchwała Nr IX/81/2011 Rady Miejskiej w Łazach w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy”.
- 3) Uchwała Nr IV/21/15 Rady Miejskiej w Łazach w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla terenu miasta i gminy Łazy”.
- 4) Uchwała Nr XLII/341/06 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 października 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy.
- 5) Uchwała Nr VIII/82/07 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 lipca 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy, dla terenu położonego w Łazach – osiedle Stara Cementownia.
- 6) Uchwała Nr XXII/206/09 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 30 stycznia 2009 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla cmentarza Parafii Rzymsko-Katolickiej pod wezwaniem Św. Michała Archanioła i Najświętszego Serca Pana Jezusa w Łazach przy ulicy Cmentarnej.
- 7) Uchwała Nr XXVI/235/09 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 19 czerwca 2009 r. w sprawie zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łazy dla rurociągu tlenu do Huty CMC Zawiercie.
- 8) Uchwała Nr XI/89/11 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 10 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łazy dla części terenu sołectwa Chruszczobród w gminie Łazy.
- 9) Uchwała Nr VIII/72/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Łazy, dla potrzeb przebudowy gazociągu Trzebieszowice - Częstochowa (odgałęzienie do SRP Huta Zawiercie).
- 10) Dalman J. i inni: Aktualizacja Programu małej retencji dla województwa śląskiego, luty 2012 r.
- 11) Uchwała nr IV/48/2/2014 sejmiku województwa śląskiego z dnia 10 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”.
- 12) Bank Danych Lokalnych GUS, 2014 r.
- 13) RDOŚ Katowice.
- 14) <http://geoportal.rdos.katowice.pl/geoportal/>
- 15) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019.
- 16) Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich na terenie Gminy Łazy na lata 2010-2015.
- 17) Ankieta o aktualnym stanie środowiska z Nadleśnictwa Siewierz.
- 18) Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 02 września 2015 r.
- 19) Dane z UG Łazy,
- 20) Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Łazy,
- 21) Dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach,
- 22) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Łazy,
- 23) Dane z Urzędu Komunikacji Elektronicznej,
- 24) Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018,
- 25) Projekt Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Zawierciańskiego na lata 2016-2019.